

1-9
Luty 1953 r.

9961
III exosop.

ZAGADNIENIA INWESTYCYJNE

w świetle

prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

NR. 1. Rok VIII.

. Treść numeru :

I.M. Kuperman.

"Progi przyspieszenia rotacji środków
obrotowych organizacji budowlanych"

Rozdziały: III, V, VI, VII i VIII.

/Spis treści rozdziałów
na odwrocie ./

W A R S Z A W A

S p i s   t r e ś c i   r o z d z i a ł ó w :

Rozdział III. Metody obliczania rotacji środków organizacji budowlanych- wykonawczych.

"	V.	Sposoby przyspieszenia	rotacji środków obrotowych w zapasach materiałów.
"	VI.	"	"
"	VII.	"	"
"	VIII.	Ogólne metody organizacyjne,	zmierające do przyspieszenia rotacji środków organizacji budowlanych.

Tytuł oryginału:

"Puti uskorenja oboracziwajemosti
oborotnych sriedstw stroitielnych
organizaczi"

G o s p ł a n i z d a t - 1950.

Przekład R. III. Z. Sokołowskiej.

R.V.VI.VII i VIII - St.Szymańskiego.

Opracowanie redakcyjne- S.Z. Zakrzewskiego.

METODY OBLICZANIA ROTACJI ŚRODKÓW
BUDOWLANYCH ORGANIZACJI WYKONAWCZYCH

Rotację środków danej organizacji budowlanej określa stosunek wartości kosztorysowej wykonanych, oddanych zleceńdawcy i opłaconych /zrealizowanych/ robót budowlano-montażowych, do sumy środków obrotowych, którą posiadała organizacja przy wykonywaniu tych robót.

W bilansie księgowym ustala się bezwzględną sumę środków obrotowych i ich specyfikację. Celem ekonomicznej oceny wysokości środków obrotowych należy ustalić stosunek ich wysokości do zakresu oddanych i opłaconych przez zleceńdawcę robót budowlano-montażowych.

Wysokość różnego rodzaju niezbędnych środków obrotowych zależy od skali obrotu obsługiwanego przez dany rodzaj środków obrotowych i od okresu czasu potrzebnego na dokonanie obrotu.

Szybkość obrotu, czyli rotacja, charakteryzuje stopień wykorzystania środków obrotowych i ustala stosunek wysokości środków obrotowych do zakresu wykonanych przy ich pomocy robót.

Istnieją trzy wskaźniki rotacji czyli efektywności wykorzystania środków obrotowych, mianowicie: 1/ liczba obrotów środków w danym okresie, czyli współczynnik rotacji; 2/ średni okres jednego obrotu wyrażony w dniach; 3/ suma środków obrotowych przypadających na jeden rubel obrotu /zrealizowanej produkcji/, czyli tak zwany współczynnik stabilizacji środków obrotowych. Jeżeli wyrazimy przeciętne saldo środków obrotowych za dany okres symbolem "Ps", obrót tych środków / t.j. ich rozchód albo rozmiar wykonanych robót w tym okresie / - symbolem "Ob", a wreszcie liczbę dni w analizowanym okresie symbolem "D", wówczas trzy wymienione wyżej wskaźniki szybkości obrotu, wyglądają będą następująco:

1/ Współczynnik rotacji $\frac{Ob}{Ps}$

2/ Drogi przyspieszenia rotacji środków obrotowych organizacji

/Puti, oboraczewa i drugi oborotnyh sredstv stroitelnyh organizacii / Rozdział III.

2/ Średnia długość jednego obrotu wyrażona w dniach :

$$\frac{PS \cdot D}{Ob}$$

3/ Suma środków obrotowych przypadająca na jeden rubel zrealizowanej produkcji $\frac{PS}{Ob}$:

Wskaźnik pierwszy określa stosunek sumy wykonanego obrotu do sumy odpowiednich środków obrotowych posiadanych przez organizację budowlaną. Jeżeli obrót danej organizacji budowlanej, czyli wartość oddanych przez nią i opłaconych robót budowlano-montażowych wynosiła 30 milj. rubli, średnie zaś saldo środków obrotowych wyniosło 9 mln. rubli, to w ciągu roku środki wykonały $\frac{30}{9} = 3,33$ obrotów. Współczynnik rotacji wynosi więc 3,33. Innymi słowy na każdego rubla środków obrotowych przypada 3 rb. 33 kop. wartości robót budowlano-montażowych. Efektywność wykorzystania środków obrotowych jest tym większa, im większą ilość obrotów wykonają środki obrotowe.

Drugi wskaźnik, czyli liczba dni przypadająca na jeden obrót, wynosi według podanej wyżej formuły $\frac{9 \times 360}{30} = 108$ dni.

Wskaźnik ten można ustalić również w inny sposób. Jeżeli znamy już współczynnik pierwszy /tj. liczbę obrotów/, to dni każdego obrotu równa się kalendarzowej liczbie dni danego okresu podzielonej przez liczbę obrotów, czyli $\frac{360}{3,33} = 108$ dni. Efektywność wykorzystania środków obrotowych wzrasta, gdy czas trwania jednego obrotu maleje.

Wreszcie trzeci wskaźnik charakteryzuje stosunek sumy środków obrotowych do wykonanego obrotu, czyli wielkość odwrotną niż wskaźnik pierwszy $\frac{9}{30} = 0,30$. Na jednego rubla kosztu wykonanych i opłaconych przez zleceniodawcę robót przypada 30 kop. środków obrotowych. Efektywność wykorzystania środków obrotowych rośnie w miarę zmniejszania się sumy środków obrotowych przypadającej na jednego rubla kosztu wykonanych robót.

Przy obliczaniu wskaźników rotacji należy prawidłowo określić wysokość przeciętnego salda środków obrotowych i ich obrotów.

Przeciętne saldo środków obrotowych oblicza się według aktywów bilansu niezależnie od tego, czy opłacono te środki ze źródeł własnych, czy też z kredytów.

Marks, analizując obrót kapitału, w XII rozdziale drugiego tomu "Kapitału" pisze "..... na szybkość obrotu i na czas obrotu kapitału nie wywiera żadnego wpływu okoliczność, że w niektórych przypadkach kapitał należy, a w innych nie należy do tego, kto z niego zaliczkuje produkcję".

Srednie saldo środków w obrocie określa się na podstawie możliwie największej liczby dni kalendarzowych, a to celem uniknięcia przypadkowych danych, które mogłyby być związane z tą lub inną datą. Badając rotację za dany miesiąc oblicza się średnie saldo, jako średnią arytmetyczną sald na początek i koniec miesiąca. Średnie saldo kwartałowe oblicza się na podstawie średnich sald z trzech miesięcy, średnie zaś saldo roczne - na podstawie średnich sald z czterech kwartałów.

Tak np., jeżeli salda środków obrotowych wynoszą :

Na dzień 1 stycznia	18,0 mln.rub.
" " 1 lutego	18,4 " "
" " 1 marca	18,8 " "
" " 1 kwietnia	19,2 " "

to średnie salda miesięczne wyniosą:

Za styczeń 18,2 mln.rub. $\frac{18,0 + 18,4}{2}$

" luty 18,6 " "

" marzec 19,0 " "

za cały zaś kwartał trzeci $\frac{18,2 + 18,6 + 19,0}{3} = 18,6$ mln.rub.

Inny sposób:

Salda na początkową i końcową datę uwzględnić w połowie, dodać do nich całkowite saldo na daty pośrednie i podzielić otrzymaną sumę przez liczbę dat sprawozdawczych, zmniejszoną o jedność. W naszym przykładzie średnie kwartałowe saldo środków obrotowych wynosi:

x/ K.Marks, t.II.r.1949 str.231, wydanie rosyjskie /przyp. tłum. /

$$\frac{18}{-2} = 18,4 + 18,8 + \frac{19}{-2} = 18,6$$

3

Wielkość obrotu środków powinna być odbiciem rzeczywistej sumy nakładów na roboty obsługiwane przez środki obrotowe. Jako wielkość obrotu wykonanego przez wszystkie środki obrotowe organizacji budowlanych należy przyjmować wartość kosztorysową produkcji zrealizowanej, t.j. zaakceptowanych przez zlecniodawcę i przez niego opłaconych robót budowlano-montażowych.

Według niektórych instrukcji resortowych należy uznawać za obrót wartość kosztorysową wszystkich wykonanych robót, według formularza Nr. 28-inw. ; ~~instrukcji~~ według innych zaś - wartość kosztorysową robót oddanych zlecniodawcy, a podawaną w formularzu Nr. 26-inw.

Oba te stanowiska są jednak błędne. Ani koszt wszystkich wykonanych robót, łącznie z produkcją w toku, ani koszt robót oddanych, nie może służyć za wskaźnik ogólnego obrotu środków organizacji budowlanej. Sprawa polega na tym, że cykl obrotu można uznać za zakończony tylko wtedy, gdy wracają do organizacji budowlanej zaliczkowane przez nią środki pieniężne, t.j. gdy dostaje ona od zlecniodawcy pieniądze za wykonane roboty. Od tego momentu rozpoczyna się nowy, następny cykl obrotu środków. Instrukcja Ministerstwa Finansów i Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 14 kwietnia 1949 r. ustala wyraźnie, że wskaźnikiem obrotu dla przedsiębiorstw przemysłowych jest wartość sprzedanej produkcji towarowej.

Tak więc zarówno wywody teoretyczne jak i analogia z przedsiębiorstwami przemysłowymi zmusza do przyjęcia zasady, że wielkość obrotu środków organizacji budowlanych mierzy się wartością zrealizowanej produkcji, czyli wartością odebranych przez zlecniodawcę i opłaconych przez niego robót budowlano-montażowych.

Różnica między sumami wypłaconymi przez zlecniodawcę za oddane na roboty budowlano-montażowe, a kosztem tych robót należytna jest od zadłużenia zlecniodawców w stosunku do organizacji budowlanych z tytułu rachunków za wykonane roboty.

Wartość kosztorysową opłaconych robót określić można działając do zadłużenia zleceńodawcy na początek danego okresu koszt oddanych i zaakceptowanych przez zleceńodawcę robót budowlano-montażowych i odejmując nieuregulowane rachunki na koniec danego okresu.

Naprztykład:

1/ Oddano zleceńodawcom robót w II kwartale	za	15.200 rub.
2/ Zleceńodawcy za złożone rachunki na	.....	1.500
a/ za wykonane roboty	.....	1.500
b/ z tyt. przeterminowanych		
rachunków	.....	500
c/ Ogólna suma zadłużenia	.....	2.000
zleceńodawców	.....	1.900
3/ Suma oddanych i opłaconych		
robót w II kwartale		
/15200-1900-2000/		14.900

Wskaźnik rotacji środków obrotowych podobnie jak wskaźnik kosztu własnego, jest wskaźnikiem syntetycznym; odbija się w nim nie tylko działalność zaopatrzeniowców, finansistów, danej budowlanej organizacji wykonawczej, pracowników zatrudnionych bezpośrednio w produkcji, lecz również dyscyplina rozliczeniowa zleceńodawcy. Przy analizie wskaźników rotacji środków należy uwzględnić i ocenić z osobna wszystkie te czynniki, które wpływają na wskaźnik rotacji. Ustalenie wielkości obrotu na podstawie kosztu opłaconych przez zleceńodawcę robót powinno stać się końcem do walki nie tylko o zmniejszenie zapasów i przyspieszenie procesu budowy, lecz również o przyspieszenie opłacania wykonanych robót budowlanych. Niedostatecznie uwzględnienia przez zleceńodawcę czynnika zapłaty prowadzi w praktyce do zatuszowania tego ważnego czynnika w całokształcie obiegu środków organizacyj budowlanych.

Niektórzy pracownicy finansowi wykonawczych organizacji budowlanych twierdzą, że jeżeli zapłata za oddane roboty budowlano-montażowe opóźnia się wskutek przerwy w finansowaniu zleceńodawcy, albo wskutek braku dokumentacji projektowo-kosztorysowej, t.j. nie z winy wykonawcy, to cykl obrotu uznać należy za zakończony w chwili oddania robót na podstawie aktu. Rzeczywiste jednak

zwolnienie uwieczonych środków obrotowych następuje dopiero z chwilą otrzymania zapłaty za wykonane roboty, gdy można otrzymanymi środkami rozpocząć nowy cykl obrotu.

Określenie rotacji środków w zakresie opłaconych przez zlecniodawcę robót nabiera szczególnego znaczenia w przypadkach, stosunkowo znacznych zmian w wysokości zadłużenia zlecniodawców w ciągu analizowanego okresu.

Obok tego podstawowego wskaźnika obrotu w zakresie robót opłaconych /zrealizowanych/ można przyjąć do celów analitycznych - dodatkowy, pomocniczy wskaźnik, a mianowicie wielkość oddanych zlecniodawcy robót budowlano-montażowych, która to wielkość znajduje odbicie w formularzu sprawozdawczym Nr.26-~~inn.~~4/.

4/ Ocena obrotu na podstawie kosztorysowych cen robót budowlano-montażowych ma duże znaczenie, ponieważ plany inwestycyj opracowuje się na podstawie cen kosztorysowych. Na podstawie tych cen kosztorysowych zlecniodawca płaci za wykonane roboty, czyli zwraca pieniądze wyłożone przez wykonawczą organizację budowlaną. Obok wyceny na podstawie cen kosztorysowych, określającej sumę obrotu na podstawie zwrotu środków obrotowych organizacji budowlanej, można zastosować w poszczególnych przypadkach do tych lub innych celów wycenę obrotu na podstawie kosztu własnego oddanych zlecniodawcom robót budowlanych.

Różnica pomiędzy przytoczonymi tu dwoma sposobami wyceny wielkości obrotu powstaje w przypadkach zmiany czynników pieniężnych składających się na koszt własny budowy, a dotyczących wartości. Jeżeli na przykład ceny, według których organizacja budowlana zapłaciła za materiały budowlane zużyte przy robocie, zostały niższe, to przy wycenie obrotu na podstawie faktycznego kosztu własnego zmniejsza się odpowiednio i suma obrotu i średnie saldo środków obrotowych, a zatem wskaźnik rotacji pozostaje niezmienny. Suma obrotu wyliczona na podstawie cen kosztorysowych nie ulega jednak obniżeniu, a więc, caeteris paribus, rotacja środków zostaje przyspieszona w miarę zwiększania się rentowności realizowanych robót.

Rotację obliczać można nie tylko dla całego obrotu środków organizacji budowlanej, lecz również dla poszczególnych elementów tych środków. W tym przypadku bierze się za wielkość obrotu danego rodzaju środków wskaźnik, charakteryzujący wysokość nakładów tych tylko środków.

Wielkością obrotu w danym przypadku jest: dla materiałów - ich rozchód, spisane na produkcję; dla produkcji w toku - wykonanie produkcji prowadzonej przez organizację budowlaną, czyli wartość kosztorysowa wykonanych robót; wreszcie dla środków znajdujących się w fazie rozrachunków, a także dla ogólnej sumy środków obrotowych organizacji budowlanej - wielkością obrotu jest wartość kosztorysowa produkcji wykonanej.

Zbadamy teraz metodę obliczania rotacji dla trzech zasadniczych stadiów obrotu środków na przykładzie / w tys. rub. / .

	Srednio saldo na koniec roku.	Obrót roczny.
Zapasy materiałów	3.800	12.000
Produkcja w toku	400	19.400
Środki w fazie rozrachunków	1.800	20.000
Ogółem /suma według stadiów	6.000	51.400

Rotacja wszystkich środków danej organizacji budowlanej równa się:

$$\frac{6000 \times 360}{20.000} = 108 \text{ dni} .$$

W stosunku do ogólnego obrotu środków przy budowie /t.j. do kosztu opłaconych robót budowlano-montażowych wynoszącego 20.000 rubli / czasokres obrotu materiałów wyniósł:

$$\frac{3800 \times 360}{20.000} = 68,4 \text{ dni} ,$$

czasokres obrotu środków w produkcji w toku wyniósł:

$$\frac{400 \times 360}{20.000} = 7,2 \text{ dnia} ;$$

czasokres obrotu środków w fazie rozrachunków wyniósł:

$$\frac{1800 \times 360}{20.000} = 32,4 \text{ dnia} ,$$

Ogółem czasokres obrotu wszystkich środków obrotowych ,

$$68,4 + 7,2 + 32,4 = 108 \text{ dni} .$$

Jeżeli zaś obliczać będziemy rotację według poszczególnych elementów środków obrotowych , czyli zaliczać saldo nie na rzecz całego obrotu wszystkich środków organizacji budowlanej , lecz tylko na rzecz obrotu danego rodzaju środków , to okaże się , że czasokres obrotu wynosi :

$$\text{w stadium zapasów materiałów do produkcji } \frac{3300 \times 360}{12.000} = 114 \text{ dni} ,$$

$$\text{w stadium produkcji niezakończonej } \frac{200 \times 360}{19400} = 7,4 \text{ dnia} ,$$

rotacja zaś obliczona według rozrachunków za wykonane roboty budowlano-montażowe , gdzie dla organizacji budowlanych uznaje się za obrót - tak samo, jak dla sumy wszystkich środków obrotowych, wielkość całości opłaconych robót budowlanych, - wynosi tak samo 32,4 dnia . Gdybyśmy zsumowali czasokresy wszystkich trzech stadiów obrotu , to otrzymalibyśmy 153,8 dnia. Taki obrachunek byłby jednak błędny , Trzeba uwzględnić, że suma obrotów według stadiów produkcji /51400 mln.rub./ nie charakteryzuje rzeczywistego obrotu wszystkich środków , ponieważ obrót w stadiach początkowych /np. w stadium dostarczania materiałów / przeobodzi z kolei w stadia następne, czyli dubluje się. Obrót w poszczególnych stadiach przebiega jednocześnie i równolegle, a to powoduje przyspieszenie faktycznej ogólnej rotacji wszystkich środków organizacji budowlanej , która to rotacja wynosi 108 dni, podczas gdy suma wskaźników rotacji obliczana osobno dla każdego z poszczególnych stadiów wyniosła 153,8 dni.

Biorąc ogólną długość cyklu, /108 dni/ za 100 %, ustalimy, że odsetek trwania obrotu środków w stadium zaopatrywania się w nie wynosi $\frac{68,4}{108} = 63,3\%$ w produkcji w toku $\frac{7,2}{108} = 6,7\%$ w stadium zaś rozrachunków $\frac{32,4}{108} = 30\%$.

Stąd można z łatwością określić , jaki wpływ wywiera na ogólną ilość trwania obrotu każde stadium obiegu środków, poznanie zaś tego określa kierunek odpowiednich zarządzeń zmierzających do przyspieszenia rotacji.

Oba rodzaje wskaźników , obliczone na podstawie czasu trwania obrotu poszczególnych elementów środków obrotowych i ich całości - mają określone znaczenie ekonomiczne. Wskaźniki obliczone dla

poszczególnych elementów charakteryzują długość trwania obrotu środków tylko w zakresie tych elementów, te zaś wskaźniki, które ustalono dla rotacji całości środków obrotowych, charakteryzują rotację środków w ramach organizacji jako całości.

Przy określaniu skali rotacji środków organizacji budowlanej - celem umożliwienia porównania jej z planem - wprowadza się do podawanych w grupie "B" bilansu sald środków obrotowych następujące korektywy:

1/ Gotówkę w kasie i rachunki operacyjne /trzydziesty wiersz bilansu / uwzględnia się tylko w wysokości normatywu ustalonego dla tej pozycji.

Gotówka przechowywana na rachunku operacyjnym w banku służy nie tylko danej organizacji, lecz jest również źródłem kredytowania całości gospodarki narodowej. Dlatego należałoby nie zaliczać ~~ich~~ ich wogóle do środków obrotowych danej organizacji, lecz ponieważ ustala się dla nich pewien normatyw, przeto - celem porównania z normatywem - sumy złożone na rachunek operacyjny zalicza się w granicach tego normatywu. To znaczy, że do bilansu trustu, który analizujemy, zalicza się nie 0,85, lecz 0,75 mln. rubli.

Sposób drugi: nie włączać, przy porównywaniu z rotacją zaplanowaną, sald "kasy i rachunków operacyjnych", lecz jednocześnie wyłączyć normatyw z tej pozycji.

2/ W pasywach bilansu w pozycji 98 podano zadłużenie organizacji wobec jej podwykonawców z tytułu rozliczeń za wykonane przez podwykonawców roboty. O sumę tego zadłużenia /wynosi ono w omawianym trustcie 0,55 mln. rubli / należy zmniejszyć sumę środków zaangażowanych w rozliczenia ze zleceniodawcami za wykonane przez trust roboty / w pozycji 32 /, ponieważ w tej pozycji podaje się w bilansach generalnego wykonawcy całkowite zadłużenie za roboty, łącznie z tymi, które wykonał podwykonawca, normatyw zaś z tytułu tego zadłużenia ustala się, biorąc za punkt wyjścia tylko rozmiar robót wykonanych przez samego wykonawcę generalnego.

3/ Ze środków w obrocie podawanych w rozdziale II grupy "B" wyłączyć należy salda z pozycji 41 o 42 bilansu - podwykonawcy z ty-

-tułu zaliczek oraz opłaconych przez nich konstrukcyj i elementów, a także - z pozycji 43 - rachunek specjalny w banku, ponieważ sumy te faktycznie znajdują się nie w obrocie danej organizacji budowlanej, lecz w obrocie jej podwykonawców lub banku. Z bilansu który tu analizujemy, należy więc wyłączyć $0,38+0,02$, czyli $0,40$ mln. rub.

W wyniku zmniejszamy więc pozycję "środki w obrocie" /grupa "B" / o $0,1+0,55+0,40$; czyli ogółem o $1,05$ mln. rubli.

Obok obliczenia rotacji normowanych środków w obrocie, wykazanych w bilansie w grupie "B", obliczać należy rotację wszystkich środków obrotowych organizacji budowlanej. Tego wskaźnika długości trwania obrotu całego zespołu normowanych i nienormowanych środków nie można porównywać z planem ; porównywa go się tylko z okresem minionym, ponieważ pozycję rozliczeniowych, księgowanych w grupie "B" obecnie się nie planuje.

Celem określania sumy wszystkich środków obrotowych dodaje się do średnich sald środków w obrocie /grupa "B"/ średnie salda środków w rozliczeniach /grupa "C" /. Przytym pozycję 53 grupy "C" - "robotnicy i pracownicy umysłowi za pożyczki na budowę indywidualnych domów mieszkalnych" księguje się po odjęciu odpowiednich pożyczek banków specjalnych na budowę indywidualnych domów mieszkalnych / poz. 124 pasywów bilansu/, t.j. tylko w sumie ściągniętych w tym celu własnych środków danej organizacji. Sumy ulokowane w przeterminowanym zadłużeniu zleceńodawców /poz. 48 / zmniejsza się z tego powodu o wykazane w wierszu 114 zadłużenie wobec wykonawców z tytułu przeterminowanych rachunków.

W zakresie grupy "D" zalicza się do sumy wszystkich środków obrotowych przy obliczaniu rotacji tylko środki obrotowe ściągnięte na remont kapitalny, lub na inwestycje ponad odpowiednie źródła wykazane w pasywach.

Innymi słowami do ogólnej sumy obrotowych aktywów włącza się środki obrotowe unieruchomione w różnych nakładach, których nie pokrywają odpowiednie źródła finansowania. Sumy tych nakładów określać należy dla każdego rodzaju nakładów osobno. W przypadku, gdy w bilansie organizacji budowlanej są ponad planowe straty, dodaje się je do sumy obrotowych aktywów, ponieważ straty pozaplanowe są również immobilizacją środków obrotowych.

W przypadku analizowanego trustu suma wszystkich środków obrotowych wynosi więc na koniec okresu sprawozdawczego w grupie "B" 13,65 mln. rubli plus w grupie "G" 2,67 mln. rubli plus w grupie "D" 0,10 mln. rubli, ogółem zaś 16,42 mln. rubli.

Porównywanie wskaźników pochodzących z różnych okresów czasu przeprowadzać należy w jednakowych miarach. Dlatego przy porównywaniu wskaźników rotacji za różne lata, należy uwzględnić wprowadzoną z dniem 1 stycznia roku 1949 i w roku 1950 zmianę cen kosztorysowych na roboty budowlano-montażowe oraz zmianę cen hurtowych i taryf; to znaczy, że przy porównywaniu należy przeszacować przeciętne salda środków w obrocie z poprzedniego porównywanego roku, zastosowując tu współczynniki zmian w pozycjach środków obrotowych określone na podstawie sprawozdań księgowości /współczynniki korygujące/, wykonane zaś roboty budowlano-montażowe przeliczać należy na ceny bieżące.

Celem określenia sumy środków obrotowych zwolnionych dzięki przyspieszeniu rotacji porównać należy sumę faktycznych środków w obrocie w analizowanym okresie z zapotrzebowaniem, biorąc za punkt wyjścia wielkość faktycznego obrotu za ten okres oraz rotację wyrażoną w dniach za okres poprzedni. Przytoczmy przykład następujący:

Zakładamy, że za kwartał pierwszy suma opłaconych robót /t.j. obrót organizacji budowlanych/ wynosiła 18.600 tys. rubli, za drugi zaś kwartał - 22.680 tys. rubli; średnia zaś suma środków obrotowych wyniosła za kwartał pierwszy 16.740 tys. rubli, a za kwartał drugi 18.144 tys. rubli. Długość trwania obrotu wyrażona w dniach wynosi: w pierwszym kwartale $\frac{16.740 \times 90}{18.600} = 81$ dni, w drugim zaś kwartale $\frac{18.144 \times 90}{22.680} = 72$ dni.

Zapotrzebowanie środków obrotowych za kwartał drugi wynosi /biorąc za punkt wyjścia rotację pierwszego kwartału/, $\frac{22.680 \times 81}{90} = 20.412$ tys. rub. Suma zaś zwolnionych środków odpowiadająca przyspieszeniu rotacji o 9 dni /z 81 dni do 72 dni/, równa się $20.412 - 18.144 = 2.268$ tys. rub.

Tak więc suma zwolnionych środków równa się różnicy pomiędzy obliczonym w sposób podany wyżej zapotrzebowaniem środków obrotowych a sumą środków, która w okresie sprawozdawczym faktycznie uczestniczyła w obrocie.

Analogicznym sposobem obliczyć można zakres zobowiązania organizacji budowlanej w zakresie zwolnienia środków z obrotu.

Jeżeli na przykład roczny zakres robót organizacji budowlanej ustalono w planie w wysokości 81 mln. rubli, średnią zaś sumę środków obrotowych ustalono w wysokości 18 mln. rubli, to środki obrotowe muszą wykonać w ciągu roku $81 : 18 = 4,5$ obrotu o zaplanowanej długości trwania każdego obrotu, wynoszącej $\frac{360}{4,5} = 80$ dni.

Założmy, że organizacja budowlana zobowiązała się do przyspieszenia zaplanowanej rotacji o 8 dni; w tym przypadku długość trwania jednego obrotu zmaleje do 72 dni; środki obrotowe będą musiały wykonać w ciągu roku $\frac{360}{72} = 5$ obrotów, potrzeba zaś środków obrotowych wyniesie $\frac{81}{5} = 16,2$ mln. rubli.

Tak więc przy wykonaniu powziętego przez budowę zobowiązania powinna zwolnić się z obrotu suma wynosząca $18,0 - 16,2 = 1,8$ mln rubli.

Oznaczając zaplanowaną rotację środków obrotowych organizacji budowlanej przez "Ob", zaplanowaną długość trwania jednego obrotu wyrażoną w dniach przez "D", długość zaś trwania tego obrotu według powziętego zobowiązania - przez "D'", otrzymujemy następującą formułę zwolnienia środków obrotowych:

$$\frac{Ob}{360} \cdot \frac{D - D'}{D} = \frac{81}{360} \cdot \frac{80 - 72}{80} = 1,8 \text{ mln. rubli.}$$

Wskutek przyspieszenia rotacji organizacja budowlana może zwolnić z obrotu zarówno środki własne, jak i pożyczone. Zwolnione środki obrotowe własne mogą być - po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania - wpłacone na rachunek skarbu państwa. Bywa to w tym przypadku, gdy salda normowanych środków znalazły poniżej ustalonych normatywów. Środki zaś pożyczone, zwolnione z obrotu danej organizacji wracają do banku, do dostawców i do innych wierzycieli.

=====

R O Z D Z I A Ł   V.

Sposoby przyspieszenia rotacji środków obrotowych w zapasach materiałowych.

Jak już omówiono poprzednio , najważniejszym narodowo-gospodarczym zadaniem organizacji budowlanych w zakresie przyspieszenia rotacji środków w budownictwie jest przyspieszenie oddawania do użytku budowanych obiektów . W związku z tym wielkie znaczenie ma przyspieszenie rotacji środków obrotowych wykonawczych organizacji budowlanych.

Szybkość rotacji środków obrotowych organizacji wykonawczej zależy od wielu różnorodnych czynników. Najważniejszymi czynnikami wpływającymi na przyspieszenie rotacji środków w budownictwie są : Wykonanie i przekroczenie planów w budownictwie , zmniejszenie rezerwów materiałowych do niezbędnego minimum, uporządkowanie zaopatrzenia materiałowo-technicznego i obniżenie norm zużycia materiałów , zwiększenie wydajności pracy oraz stopnia mechanizacji robót budowlanych, terminowe otrzymywanie od zleceńodawców należności za wykonane roboty, likwidacja należności.

Warunkiem przyspieszenia rotacji środków jest ulepszenie całego procesu działalności produkcyjno-gospodarczej organizacji budowlanej .

W pierwszej kolejności rozpatrzmy sposoby przyspieszenia rotacji środków tkwiących w zapasach materiałowych służących do produkcji .

Udział nakładów na podstawowe materiały w koszcie robót budowlano-montażowych jest bardzo znaczny i wynosi od szeregu lat 52-65% .

W skład zapasów materiałowych wchodzi salda następujących pozycji grupy "B" bilansu: materiały podstawowe, konstrukcje i detale , przedmioty nietrwałe, inne materiały, materiały opłacone, ale nie pobrane ze składów.

Ten wyjątkowo wysoki udział zapasów materiałowych w ogól-

-nej sumie środków obrotowych organizacji budowlanych wymaga zwrócenia specjalnej uwagi na czynniki przyspieszające rotację zapasów materiałowych.

W procesie przyspieszenia rotacji środków wykonawczych organizacji budowlanych ważną rolę gra zaopatrzenie materiałowo-techniczne.

W referacie wygłoszonym z okazji 31-ej rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej tow. Mołotow powiedział: "Od właściwej organizacji zaopatrzenia materiałowego, stworzenia potrzebnych rezerw materiałowych i oszczędnego wykorzystywania zasobów państwowych zależy w dużym stopniu tempo rozwoju naszej gospodarki. Przy obecnym wielkim rozmachu produkcji i budownictwa sprawna organizacja zaopatrzenia i kontrola przestrzegania ustalonych norm zużycia zasobów materiałowych, ma wielkie znaczenie dla państwa." 4

Zmniejszenie zapasów materiałowych na składach organizacji budowlanych przyspiesza rotację środków tej organizacji. Z punktu widzenia gospodarki narodowej obniżenie takie jest ważne gdyż dzięki niemu można uzupełnić braki tychże materiałów w innych organizacjach.

W celu ustalenia uzasadnionej wysokości zapasów materiałowych i możliwego ich obniżenia konieczne jest ulepszenie planowania materiałowo-technicznego zaopatrzenia budownictwa. Plany zaopatrzenia powinny być ściśle powiązane z planami produkcyjnymi i finansowymi.

Ustalone - zgodne z podanym przez nas wyżej trybem i z uwzględnieniem doświadczeń przodujących budów - średnie normy progresywne zapasów materiałowych powinny być fundamentem działalności oddziałów zaopatrzenia materiałowo-technicznego i powinny dotrzeć do każdego składu i do każdego zarządu budowlano-montażowego w postaci planowych normatywów remanentów podstawowych rodzajów zapasów materiałowych w dniach, rublach i w jednostkach miary.

W W.M. Mołotow "31-a rocznica Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej" r. 1948 str. 14.

W r.1949 Centralny Urząd Statystyczny wprowadził specjalną sprawozdawczość kwartalną / wg.form.Nr.1-m / odnośnie ponadnormatywnych i zbędnych zapasów materiałowych, zwi. zana z ustanowieniem zróżnicowanych norm zapasów różnych rodzajów materiałów i wymagającą stałej kontroli odchylen od norm, odnośnie każdego rodzaju materiałów .

W każdej organizacji budowlanej powinna być ustanowiona systematyczna kontrola stanu zapasów materiałowych na podstawie danych sprawozdawczych.

Praktyka przodujących organizacji budowlanych^{do} opracowania trybu systematycznej kontroli zużycia materiałów budowlanych i elementów na placach budów.

Taki systematyczny tryb rozliczeń, zwolnień i kontroli wprowadziła Budowa moskiewskiej sieci przewodów gazowych . Co miesiąc, po ustaleniu fizycznej objętości robót planowanych na miesiąc następny, sporządzane jest obliczenie zapotrzebowania na materiały budowlane i elementy . Na podstawie norm zużycia materiałów na jednostkę robót , przy uwzględnieniu przyjętych postępowych metod pracy i środków organizacyjno-technicznych, dokonywane jest obliczenie potrzebnych materiałów dla każdego obiektu. Na podstawie tych obliczeń zapotrzebowania według obiektów , sporządzane jest zbiorcze zestawienie dla placu budowy lub odcinka budowy w całości, będące planem zapotrzebowania na materiały budowlane i elementy.

Zgodnie z tym planem sporządzany jest harmonogram /pięciodniowy / dostaw materiałów na plac budowy. Terminy dostaw oznaczone są kreską ; nad kreską podany jest pięciodniowy plan dostaw, a pod kreską - faktyczna dostawa. Jednocześnie oddział produkcyjny zarządu budowy sporządza limitową kartę zwolnienia materiałów dla odcinka budowy według następującego wzoru :

Rodzaj	Jed- nost- ka miary.	Limi- ty mie- się- czne	I zwolnienie			II zwolnienie		
			Data	Ilość	Pozosta- łość li- mitu.	Data	Ilość	Pozosta- łość li- mitu.
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Harmonogram dostaw i karta limitowa zwolnienia wydawane są oddziałowi zaopatrzenia zarządu budowy i kierownikowi robót. Po miesiącu zarząd budowy, łącznie z kierownictwem robót ustala zużycie materiałów przypadające według normy na faktycznie wykonany zakres robót w każdym obiekcie. Wykonany zakres robót ustala się według aktu wzór Nr.2. i według aktu na niezakończoną pro-
dukcję.

W rezultacie obliczenia wypełnia się następujące miesięczne zestawienie porównawcze zużycia materiałów:

Rodzaj	Miara	Cena za jedn. franco plac bu- dowy	Na planow. zakres.		Wg. normy na wyko- nany zakres		Faktyczne zużycie	
			Ilość	Suma	Ilość	Suma	Ilość	Suma
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Cenę w kolumnie 3 przyjmuje się według kosztorysu. Dane tego zestawienia porównawczego wskazują jak są wykonane plany zużycia materiałów w wyrażeniu ilościowym dla każdego poszczególnego ro-
dzaju materiałów i w wyrażeniu pieniężnym dla wszystkich materia-
łów w całości.

Dane to powinny być co miesiąc rozpatrywane w celu przyję-
cia konkretnych rozstrzygnięć ,uprzedzając nagromadzenie zbęd-
nych zapasów.

Jeżeli organizacja budowlana dopuściła do powstania ponadnormatywnych, nieupłynionych i zbędnych zapasów materiałów, konieczne jest zapewnienie najszybsze ich zbytu. Zbyt nieupłynionych zapasów jest poważnym środkiem zmierzającym do obniżenia wysokości środków obrotowych umieszczonych w wartościach towarowo-materiałowych.

Obecna praktyka zbytu zapasów ponadnormatywnych nie jest zadowalniająca. Kierownicy niektórych organizacji budowlanych nie zrozumieli jeszcze, że obniżenie zapasów ponadnormatywnych i sprzedaż nadwyżek materiałów posiadają wielkie znaczenie. Prace nad ujawnieniem nadwyżek były często zlecane pracownikom nie przeszkolonym i nie dawały oczekiwanych wyników. Oprócz tego, wskutek skomplikowanego trybu zbytu ujawnionych nadwyżek, realizacja zabierała bardzo wiele czasu. Dziedzina sprzedaży nieupłynionych i zbędnych materiałów musi być starannie uporządkowana. Główne zarządy powinny zapewnić repartycję nadwyżek między swoje organizacje w przeciągu 48 godzin po otrzymaniu z danego miejsca wiadomości o istnieniu nadwyżek i w tymże samym dniu powinny przesłać wykazy do głównego zarządu zaopatrzenia swego ministerstwa. Główny zarząd zaopatrzenia z kolei powinien dokonać repartycji zbędnych materiałów w ciągu doby od chwili otrzymania wykazów, kierując jednocześnie do przedsiębiorstw zezwolenie na przekazanie organizacjom zbytu materiałów pozostałych po dokonanej repartycji. Wykazy zbędnych materiałów powinny być niezwłocznie po otrzymaniu zezwolenia głównego zarządu zaopatrzenia przedstawiane odpowiednim organizacjom zbytu.

W razie gdy organizacja zbytu odmówi przyjęcia materiałów, należy kierować do niej rachunki za zaoferowane do zdania nadwyżki.

Mobilizacja zbędnych i ponadnormatywnych remanentów materiałowych na budowach zmniejsza sumę środków obrotowych unieruchomionych w zapasach.

Do tego samego celu zmierza prawidłowa organizacja zaopatrzenia w materiały budowlane, przewidująca staranny dobór dostawców i rejonów zaopatrzenia i zapewniająca dowóz materiałów

zaspokajanie z bliskiej położonych rejonów.

Maksymalne wykorzystanie miejscowych materiałów budowlanych ma duże znaczenie dla skrócenia okresu rotacji środków unieszczonego w materiałach.

Czas trwania rozwózki materiałów ze składów, baz i okres przygotowania będących na składzie materiałów do przekazania na cele produkcji może być znacznie skrócony pod warunkiem stosowania przez budowy odpowiednich środków organizacji transportu wewnętrznego.

Obok tego organy zaopatrzenia powinny zapewnić kompletność i terminowość, niezbędną częstotliwość i równomierność dostaw materiałów.

Niedostarczenie w terminie całego kompletu materiałów, niezbędnych dla ukończenia określonego procesu budowlanego lub elementu konstrukcyjnego, może spowodować przerwę w robotach i stworzyć przymusowe nadwyżki innych materiałów przygotowanych poprzednio dla wykonania tego samego elementu konstrukcyjnego. Tak np. w oddziałach wytwarzających konstrukcje metalowe niedostarczenie całego niezbędnego asortymentu metali powoduje przeszkody w wykorzystywaniu posiadanych gatunków metali; analogicznie przy budowie dachów ze składanych płyt żelbetowych na belkach żelaznych, brak płyt powoduje przymusowy wzrost zapasów belek; przy robotach dekarских wskutek niedostarczenia lepiku, mogą powstawać zapasy poszycia, a przy robotach murarskich niedowiezienie cementu powoduje niepełne wykorzystanie przygotowanej dla danej roboty cegły i piasku.

W celu zmniejszenia rozmiaru zapasów należy ustalać takie stosunki umowne z dostawcami, które zabezpiecząby maksymalne dostosowanie specyfikacji i jakości dostarczanych na budowę materiałów do potrzeb budownictwa.

Walka z niekompletnością i nieterminowością dostaw jest istotną częścią walki o przyspieszenie rotacji.

Wzmocnienie systemu lokalnych umów organizacji budowlanych z dostawcami i zastrzeżenie w tych umowach możliwie

częstych terminów dostaw materiałów z określeniem sankcji za naruszenie tych terminów, powinno zmniejszyć rozmiary zapasów materiałów budowlanych i przyspieszyć rotację środków.

W związku z tym należy rozpatrzyć zagadnienie wpływu t. zw. "systemu składowego" zaopatrzenia na wielkość zapasu materiałów w organizacjach budowlanych.

Dla odbiorcy organizacji budowlanej - składowy system zaopatrzenia posiada szereg zalet: pozwala on na otrzymywanie materiałów ze znajdujących się w pobliżu składów central zbytu odpowiednich ministerstw- dostawców, w związku z czym zwiększa się pewność i regularność zaopatrzenia, a co za tym idzie- odpada konieczność utrzymywania przez odbiorców znaczniejszych zapasów zabezpieczających. W rezultacie powinna nastąpić mobilizacja środków, ponieważ rozrzucone zapasy licznych organizacji - odbiorców zastąpione są przez skoncentrowane zapasy na składach dostawców. Bliskość terenowych składów organizacji zbytu do odbiorców zmniejsza również okres przebywania materiałów w drodze.

Wynikiem tego powinno być znaczne obniżenie wysokości umieszczonych w materiałach środków obrotowych organizacji budowlanych.

Jednakże rozpowszechnienie systemu składowego ma określone granice. Rzecz w tym, że rozpowszechnienie systemu składowego zamiast bezpośredniego zaopatrzenia tranzytowego związane jest ze stworzeniem zbędnego ogniska w łańcuchu dystrybucji towarowej. Dowóz materiałów do składów terenowych organizacji zbytu wymaga dodatkowych wydatków na wyładowanie, odbiór, przechowanie i.t.d. Obniżeniu wysokości środków obrotowych organizacji-odbiorców towarzyszyć będzie równoległy wzrost zapotrzebowania środków obrotowych ze strony dostawców- organizacji zbytu. Dla zaspokojenia wszystkich potrzeb odbiorców w terenie trzeba mieć na składach dostawcy bardzo szeroki asortyment materiałów /np. żelazo różnych marek i numerów/.

Pozostawiając w zasadzie istniejący system tranzytowy,

należy ohol tego rozpowszechnić składowy system zaopatrzenia w odniesieniu do szeregu materiałów, w szczególności tych, których rozmiary zapotrzebowania są znacznie mniejsze od norm załadunkowych. Zaopatrzenie w farby, chemikalia, materiały elektrotechniczne, liczne materiały pomocnicze, jak np. smary, rozmiary zapotrzebowania których na budowie są zwykle mniejsze od norm tranzytowych / wagonowych /, powinny być dokonywane z terenowych składów dostawców. Konieczność otrzymywania takich materiałów bezpośrednio do składu organizacji budowlanej dużymi partiami według norm załadunkowych / wagon, systema / jest przyczyną znacznego udziału tych materiałów w zapasach, przy stosunkowo niewielkim ich udziale w kosztach własnych robót budowlanych.

Wyjątkowo duże znaczenie dla przyspieszenia rotacji środków obrotowych organizacji budowlanych mają postanowienia rządu o obniżeniu kosztów budowy, w szczególności zaś środki zmierzające do rozwoju produkcji materiałów budowlanych, do zwiększenia produkcji żelaza o specjalnych profilach dla potrzeb budownictwa inwestycyjnego i.t.d.

W rezultacie realizowania tych zadań zwiększa się znacznie kompletność zaopatrzenia budów we wszystkie niezbędne materiały.

Poważne zadania stoją przed organami materiałowo-technicznego zaopatrzenia organizacji budowlanych. Na budowach, jak już wspomniano, skład i nomenklatura zaopatrzenia technicznego ~~nie zależy~~ ^{nie zależy} się w zależności od wielu warunków. Tak więc nomenklatura materiałów stosowanych przy robotach wykonawczych, różni się od nomenklatury materiałów niezbędnych w okresie wykonywania robót przygotowawczych i podstawowych, a w związku z tym zmieniają się i dostawcy i warunki zaopatrzenia. Wszystko to powinno być uwzględnione przy ustalaniu konkretnych zadań dla organów zaopatrzeniowych organizacji budowlanych.

W celu przyspieszenia rotacji środków obrotowych wykonawczych organizacji budowlanych "należy bardziej zdecydowanie walczyć z zamrażaniem zasobów materiałowych w przedsiębiorstwach i na budowach. Należy zastosować energiczne środki zmierzające

do realizacji materiałów niezbędnych dla przedsiębiorstw i budów, wprowadzić porządek do zaopatrzenia materiałowo-technicznego oraz surowo pilnować przestrzegania przez przedsiębiorstwa i budowy norm zapasów dóbr towarowo-materiałowych " 4

Obecnie naj częściej spotykana jest taka sytuacja, kiedy od biura zaopatrzenia wymaga się, ażeby było zawsze gotowe do zaspokojenia potrzeb budownictwa, chociażby taka "gotowość" pociągała za sobą tworzenie dużych zapasów "na wszelki wypadek". Dlatego duże znaczenie ma ustalenie określonych normatywów zapasów, których przestrzeganie jest obowiązujące dla biur zaopatrzenia materiałowo-technicznego organizacji budowlanych.

Nie należy dopuszczać do rozproszenia zapasów materiałowych między liczne pododdziały trustu budowlanego, będące na rozrachunku gospodarczym, co wymaga uzupełniających dostaw materiałów będących w nadmiarze w innych pododdziałach. Dlatego zapasy materiałów powinny być ściśle ewidencjonowane i normowane nie tylko na składach biur zaopatrzenia materiałowo-technicznego trustu, ale i w pododdziałach trustu będących na rozrachunku gospodarczym. Kierownik biura zaopatrzenia trustu powinien ponosić odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych norm zapasów materiałów w całym trustcie.

Ważnym czynnikiem przyspieszenia rotacji środków w stadium zapasów materiałowych jest zmniejszenie zużycia materiałów.

Zużycie materiałów na budowie w rozmiarach przewyższających ustalone normy, zwiększa zapotrzebowanie na te materiały, co wpływa na wzrost kosztów budowy i na zwolnienie rotacji. Na wszystkich budowach powinien być ustalony porządek zwalniania materiałów w ścisłym związku z ustalonymi normami zużycia materiałów na określony obiekt i rodzaj robót; powinny obowiązywać "karty limitowe" na zwolnienie materiałów ze składu. Jeżeli zapotrzebowanie kierowników robót w danym miesiącu na

4 A.Zwieriew "O budżecie państwowym na r.1947" str.24.

jakikolwiek materiał, przewyższając ustalony iznaczony na karale kranicowy limit miesięcznego zwolnienia, - wydawanie materiałów zostaje wstrzymane. Nadmierne zużycie materiałów na budowie licznych obiektów wywołane jest niekiedy przez niedostatecznie przemyślany porządek kolejności wykonywania robót, np. wykonywaniem robót wykonawczych przed zainstalowaniem urządzeń sanitarno-technicznych, co powoduje konieczność powtórnych robót i.t.p. Zmniejszenie zużycia i co za tym idzie, zapasów materiałowych zależy od pracy personelu produkcyjno-technicznego organizacji budowlanej.

Kontrola zużycia materiałów ma specjalne znaczenie przy zużyciu drewna, cementu i metali. Limitowanie zwalniania drewna zmusza budowniczych do ogólnego stosunku do jego zużycia, do staranniejszego sortowania drewna przed przetarciem, do wyszukiwania lepszych sposobów przeróbki drewna okrągłego na materiały tarte, do obowiązku przestrzegania ustalonej rotacji materiału do rusztowań, inwentarzowych pomostów i.t.d.

Dla oszczędności drewna specjalnie ważne jest ścisłe ustalenie, przy sporządzaniu zgłoszeń, asortymentu drewna /średnica drewna, gatunek/, zapewniając, zgodnie z dokumentacją projektową, dowóz na plac budowy istotnie potrzebnego asortymentu. Przy dostawach drewna nieodpowiedniego asortymentu, budowy ponoszą straty dzieląc np. drewno o większej średnicy na mniejszą średnicę. Prócz tego oszczędność drewna w znacznym stopniu przejawia się w prawidłowym podjęciu go na placu budowy.

Staranna kontrola zużycia cementu przeciwdziała używaniu cementu wysokiego gatunku niezgodnie z jego przeznaczeniem, budowaniu fundamentów betonowych, zamiast kamionno-betonowych, wapniadziła przy ustaleniu prawidłowego dozowania cementu według wagi, przy przygotowywaniu betonu i zaprawy oraz ulepszeniu przechowywania cementu na składzie. Wprowadzeniu takiej kontroli przy rozchodowaniu metalu nie pozwala na zwiększanie ciężaru konstrukcji metalowych oraz na przekraczanie technicznych norm zużycia metalu, co prowadzi do obniżenia wysokości potrzebnego zapasu materiałów i do przyspieszenia rotacji.

Wytyczne wydanych przez niektóre ministerstwa wiosną 1949 r. zarządzeń "o normowaniu i oszczędności zużycia metalu w budownictwie" powinny znaleźć zastosowanie również w odniesieniu do rozchodowania niektórych innych materiałów podstawowych. Zarządzenia te ustaliły od drugiego półrocza 1949 r. karty limitowe zużycia metalu dla każdego obiektu budownictwa ponadlimitowego, ze zwolnieniem metalu na te obiekty tylko na podstawie odpowiadającego celom przeznaczenia, poleciły przeprowadzenie w głównych zarządach konkursów na najlepsze propozycje ce do oszczędzania metalu, zobowiązały do ustalenia w trustach budowlanych limitów zużycia ze zniżką 10 - 15% w stosunku do faktycznego zużycia w r. 1948 i wprowadzenia dla każdego trustu, placu budowy i biura zaopatrzenia maksymalnych norm zapasów metalu wynoszących średnio 30 dni.

W celu oszczędności i racjonalnego wykorzystania metalu przy projektowaniu i wznoszeniu budynków i budowli, Ministerstwo budownictwa przedsiębiorstw przemysłu ciężkiego w ciągu lat 1948-1949 dwukrotnie wydawało "Instrukcje o oszczędzaniu metalu w budownictwie". Wybór konstrukcji dokonywany jest z , uwzględnieniem maksymalnego wykorzystania materiałów miejscowych. Zastosowanie konstrukcji metalowych ograniczane jest do tych obiektów, gdzie inne konstrukcje / żelbetowe, ceglane, drewniane / byłyby ze względów technicznych i ekonomicznych niecelowe i może być dozwolone w każdym przypadku pod warunkiem specjalnego umotywowania.

Oszczędność metalu osiągana jest dzięki jego dostarczaniu i wyładowywaniu ściśle według specyfikacji, na podstawie projektów technicznych i rysunków roboczych, jak również drogą zmniejszenia odpadków przy obróbce metalu. Niezbędne jest również organizowanie oszczędnego użycia okuć żelaznych przy likwidacji budowli tymczasowych i nieobjętych tytułami.

Udział materiałów z dostaw miejscowych w ogólnej wartości materiałów podstawowych wynosi z reguły 20 - 25 %. Przechodzące organizacje budowlane stosują w odniesieniu do materiałów miejscowych specjalne środki organizacyjno-techniczne zmniejszające rozchód i przyspieszające obrót tymi materiałami.

Dla oszczędności cegły poważne znaczenie ma stosowanie zasobników przy przewozie, zmniejszające znacznie straty z powodu tłuczenia cegły. Konieczne jest ponadto prowadzenie systematycznej walki ze stratami przy przewozie materiałów ^{sypkich} sypkich i ściennych.

W celu zapewnienia oszczędnego zużycia materiałów organizacje budowlane poddają rewizji normy zużycia materiałów budowlanych na jednostkę objętości wykonywanych robót. Należy przy tym uwzględnić rozwiązania projektowe idące z postępem, związane z zastosowaniem nowej techniki i ogólnej oszczędności materiałów. Uchwała rządu o obniżeniu kosztów budownictwa wskazała nowe możliwości w tym kierunku i ponownie podkreśliła te zadania. Dla zmniejszenia zużycia materiałów duże znaczenie mają racjonalne rozwiązania konstrukcyjne.

Przy budowie podmoskiewskiego osiedla "Czerwony budowniczy" obliczono, że zastosowanie sposobu murowania według metody inżynierów N. Popowa i W. Orliankina daje z górą 500 tys. rub. oszczędności tylko na budowie domów tego osiedla. Zmniejsza się dowód na budowę o blisko 2 milj. sztuk cegły, dziesiątki ton cementu i innych materiałów. Na tejże budowie projektanci przewidzieli budowę szop i piwnic na paliwo. Budowniczowie, biorąc pod uwagę, że osiedle będzie posiadało centralne ogrzewanie i gaz, zrezygnowali z piwnic, dzięki czemu oszczędzili powyżej 100 ton metalu, 200 tys. sztuk cegły, 1000 m³ kamienia i inne materiały. Z uzyskanych tą drogą materiałów można wybudować trzypiętrowy murowany dom.

za

Budowniczowie-racjonalizatorzy budowy Moskiewskiej sieci gazowej zaproponowali wprowadzenie nowej konstrukcji wypełnienia stropów międzypiętrowych, przy minimalnym zużyciu drewna, przez zastosowanie specjalnych płyt gipsolitowych. Konstrukcja ta zastępująca drewno materiałami miejscowymi zapewnia oszczędność drewna tartego i gwoździ. Na budowie Izmailowskiego osiedla mieszkaniowego pod Moskwą budowniczowie wystąpili z szeregiem propozycji obniżających zużycie materiałów drogą pominięcia zbędnych detali architektonicznych. Zamiast czerwonej cegły na tanie

- szą-białą, zamiana sztukaterii marmurowych na zwykłą, korekta schematu sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej - obniżyły koszt budowy i stworzyły możliwość zmniejszenia kosztu zapasów materiałowych.

Kolektywy przodujących przedsiębiorstw przemysłowych /np. Kołoneńskich Zakładów Budowy Parowozów im. Kujbyszewa/ przejęły konkretne zobowiązania w zakresie oszczędzania materiałów i na podstawie doświadczeń i wniosków stachanowców, inżynierów i techników opracowały odpowiednie środki. Analogiczne kroki organizacyjno-techniczne zapewniające oszczędne zużycie materiałów i obejmujące wszystkie ogniwa budownictwa ustalają przodujące organizacje budowlane.

Na wielu odcinkach budowlanych środki te stosowane są rzeczywiście z powodzeniem. Kolektywy budowniczych przyjmują zobowiązania odnośnie oszczędzania materiałów. Brygady sztukaterów, cieśli, malarzy, dekarzy i innych robotników budowlanych otwierają "osobiste konta" oszczędności.

Osobiste konta oszczędności, stosowane w przodujących organizacjach budowlanych obejmują socjalistyczne zobowiązanie robotnika, który włączył się do współzawodnictwa o zespołową oszczędność materiałów oraz wskaźniki rzeczywistej oszczędności materiałów. Osobiste konto jest sprawdzane i podpisywane przez kierownika robót i dziesiątnika. Rezultaty wprowadzenia osobistych kont oszczędności są donoszone w skutkach.

Na budowie Izmailowskiego osiedla mieszkaniowego koło Moskwy, dzięki wysiłkom robotników obniżyło się znacznie zużycie materiałów. Osobista karta spawacza stachanowca Markiełowa wykazuje w drugim kwartale 1950 r. oszczędność 3,0 t. metalu, karta murarza Polickowa - oszczędność 8,9 tys. sztuk cegły, cieśli Czistiakowa - 23 m³ materiałów drzewnych i 64 kg. gwoździ. Ilość "osobistych kont" oszczędności na budowie osiedla szybko zwiększa się: w kwietniu utworzono pierwszych pięć kont, zaś w końcu II kwartału liczba ich doszła do 64. Na placach budowy trwała "Stalinizacja", za przykładem Lidii Korabielnikowej brygady budowniczych współzawodniczą o

zespołową oszczędność materiałów . Tutaj również osiągnięto znaczną oszczędność deflektowych materiałów budowlanych dzięki zamianie bloków wymagających cementu na bloki gipsowe i.t.d.

"Umiejętność zużywania środków w sposób racjonalny, oszczędny - jest sztuką o wielkim znaczeniu, której nie da się odrzucać opanować" , - mówił tow.Stalin w 1926 r. 4

Opanowanie tej ważnej sztuki stanowi warunek pomyślnej walki o przyspieszenie rotacji środków .

Jednocześnie z obniżeniem wysokości zapasów i norm zużycia powinna być ulpszona organizacja ewidencjonowania i przechowywania materiałów . W przedujących organizacjach budowlanych gospodarka składowa jest przedmiotem specjalnego zainteresowania i systematycznej kontroli. Dokonywane są przez czyniki społeczne specjalne przeglądy istniejących pomieszczeń składowych i miejsc służących do przechowywania materiałów.

Specjalnej uwagi wymaga organizacja składów kolejowych, i ramp wyładunkowych , na których gromadzone są masowe materiały budowlane.

Z ogólnej wagi materiałów budowlanych niezbędnych do wykonania robót budowlano-montażowych za I milj.rub. ,wynoszącej około 6500 t., na piasek, żwir i kamień przypada 3.600 t.czyli 56% , na materiały do budowy ścian - 22%, zaś na materiały więzące / cement,wapno,gips/ - 8% . Stosowane przez niektóre budowy łączno przechowywanie żwiru, piasku, kamienia ,wymaga później dodatkowego sortowania, podwyższając tym samym koszt materiałów i opóźniając obrót nimi . Tak np. na placach budowy Głównego Budownictwa Przemysłowego BSRR piasek i żwir wyładowane są często gdzie popadnie . Przechowywanie cementu,wapna jest niewłaściwe do tego stopnia, że straty materiałów dochodzą do 10 - 20 % . Gospodarka składowa powinna zapewniać należyty odbiór i racjonalne przechowywanie materiałów.

4 J.W.Stalin, Dzieła t.8 str.130 .

Wysokość środków obrotowych umieszczanych w zapasach produkcyjnych określana jest według faktycznego kosztu przygotowanych materiałów. Dlatego zwiększenie czy zmniejszenie kosztów zaopatrzenia, składowania i transportu związanych z dostawą materiałów odbija się ~~bezpośrednio~~ na koszcie zapasów materiałowych. Uchwała Rady Ministrów ZSRR o obniżeniu kosztów budownictwa przewiduje ~~zmniejszenie kosztów zaopatrzeniowo-składowych o 20%~~. Obniżka tych kosztów, ~~wpływających~~ na wysokość środków obrotowych przez obniżkę kosztu własnego przygotowywanych materiałów, jest niezbędnym czynnikiem przyspieszenia rotacji środków. Plany przedujących organizacji budowlanych obejmują środki zmierzające do przyspieszenia obrotu materiałami, przewidują wprowadzenie surowej kontroli przestrzegania zatwierdzonych cen państwowych na dostarczane materiały i norm kosztów zaopatrzeniowo-składowych.

Wprowadzenie wzorowego porządku do zaopatrzenia materiałowo-technicznego sprzyja rozpowszechnieniu przemysłowych metod w budownictwie. Np. skierowanie cementu nie na poszczególne place budowy, a uprzednio do zakładu betoniarskiego w celu wyprodukowania wyrobów elementów betonowych i żużlobetonowych zapewnia oszczędność materiału i zmniejsza potrzebę zapasów. Przejście do fabrycznego wytwarzania półfabrykatów i poszczególnych elementów konstrukcyjnych budynków, z późniejszym montowaniem ich na placu budowy zmniejsza straty na materiale.

Stosowanie zasobników i dźwigów przy transporcie materiałów budowlanych znacznie ogranicza straty, zwłaszcza spowodowane stłuczoną cegłą.

Poważnym środkiem wpływającym na oszczędność materiałów jest wzrost jakości wykonywanych robót. Każdy fakt przeróbki pociąga za sobą nadmierne zużycie materiałów. Jakościowo niska praca malarzy zmusza do 2 i 3 -krotnego przemalowywania podłóg. Niedokładne wykonanie stropów międzypiętrowych zmusza do rozdawania na roboty sztukatorskie dodatkowej ilości alabastru. Dlatego propozycje majstra Skitiewa i inżyniera Tutowa co do wzajemnego odbioru każdego zakładanego rodzaju robót przy

udziale sąsiadów wykonujących następnie z kolei prace /np. odbiór robót murarskich przy udziale tynkarzy i odbiór robót tynkarskich przez malarzy /, wpływając na podwyższenie jakości wykonywanych robót, przeciwdziałając nadmiernemu zużyciu materiałów.

Taki system odbioru i kontroli zdał w praktyce egzamin. Opracowano wzory dokumentów zdawczo-odbiorczych w których najster wylicza ujawnione usterki. Oszczędność materiałów osiągnięta przez Kuibyszewski trust budowlany Nr.11, który był inicjatorem omawianego systemu wzajemnej kontroli - jest bardzo znaczna. Na jednym, przedującym odcinku tego trustu oszczędzono tyle materiałów, ile potrzeba na wybudowanie dwupiętrowego domu. Wzajemna kontrola zaproponowana przez Skitiowa i Tutowa stała się konkretnym stosowaniem w budownictwie metod Aleksandra Czutkich w zakresie walki o podwyższenie jakości i prowadzi do usunięcia zbędnego zużycia materiałów.

Do walki o realizację wskazanych zadań przyspieszenia rotacji w stadium przygotowania materiałów należy włączyć nie tylko wszystkich pracowników zaopatrzenia, ale cały kolektyw organizacji budowlanej. Zagadnienia oszczędności materiałów, prawidłowej organizacji dostaw, normowania i kontroli zapasów na składach powinny być szeroko naświetlone w gazetach drukowanych i gazetkach ściennych i omawiane na produkcyjnych naradach organizacji budowlanych.

W walce o przyspieszenie rotacji zapasów materiałowych najważniejszym czynnikiem powinno być staranne ustalenie norm zapasów zróżnicowanych według rodzaju materiałów, sprawdzenie normatywów zużycia i ustalenie możliwie częstych terminów dostaw materiałów określonych w umowach o dostawę.

Jaskrawym przykładem przyspieszenia rotacji środków obrotowych organizacji budowlanej, osiągniętej dzięki walce o ulepszenie zużycia materiałów jest Zarząd Budowy jednego z Ministerstw, prowadzący roboty przy budowie Izmajłowskiego osiedla mieszkaniowego, gdzie zastosowano osobiste konta oszczędności materiałów. Za pierwsze półrocze 1950 r. średnie salda środków w obrocie pokrywane zaliczkami zleceńodawców i pożyczkami bankowymi, wynosiły w zarządzie budowy 1855 tys. rub. przy planie 3578 tys. rub. Odpowiednie do tego rzeczywista rotacja środków obrotowych wyniosła 67,4 dni, wobec zaplanowanej - 93,8 dni, a zatem uległa przyspieszeniu w stosunku do planu o 21,4 dni.

Sposoby przyspieszenia rotacji środków obrotowych
w stadium niezakończonych produkcji.

W liście do tow. Stalina wystosowanym 5 marca 1949 r. przez kierowników przedsiębiorstw moskiewskich - inicjatorów walki o przyspieszenie rotacji - konkretne sposoby przyspieszenia rotacji środków obrotowych w procesie produkcji zostały sformułowane w następujący sposób : "..... Będziemy jeszcze usilniej starać się o skrócenie cyklu produkcyjnego przez zastosowanie metod potokowych i ulepszenia technologiczne. Będziemy śmiało wprowadzać szybkościowe metody pracy sprzętu , walczyć o najdalej posuniętą mechanizację pracochłonnych robót. Pozwoli to na przyspieszenie procesu przygotowania produkcji i obniży środki obrotowe w niezakończonych produkcji ."4/

Przyspieszenie środków rotacji przy robotach inwestycyjnych oznacza przede wszystkim skrócenie okresów budowy. Różniary niezakończonych produkcji odpowiadają stosunkowi między zakresem wykonanych robót a wielkością oddawanych do użytku środków trwałych. Średnie saldo środków w niezakończonych inwestycjach , pomnożone przez ilość dni analizowanego okresu i podzielone przez wartość oddanych do użytku inwestycji, określa przeciętną długość obrotu środków w budownictwie. Dane sprawozdawcze odnośnie sald niezakończonych inwestycji na początek i koniec okresu i rozmiarów oddania do użytku zawiera bilans zleceńodawcy /wzór Nr.35 - inw./ i wzór Nr.6a rocznego sprawozdania zleceńodawcy. Im mniejsze są salda środków w niezakończonych inwestycjach , im większa jest wartość oddanych do użytku środków trwałych, tym szybszy jest narodowo-gospodarczy obrót środków w budownictwie.

4/ "Doświadczenie pracy przedsiębiorstw moskiewskich w zakresie przyspieszenia rotacji środków obrotowych" wyd. "Moskowskij Raboczij " r.1949 str.6.

Tempo budowy wpływa też na stan środków obrotowych wykonawczych organizacji budowlanych. Przyspieszenie tempa budowy prowadzi do oszczędności środków, do zmniejszenia kosztów ogólnych, obniżenia kosztów robót na danym obiekcie, co jest nierozłącznie związane z przyspieszeniem ogólnej rotacji środków obrotowych.

Referat ministra finansów na I sesji Rady Najwyższej ZSRR o państwowym budżecie ZSRR na r. 1950¹ o wykonaniu państwowego budżetu za 1948 i 1949 r. podkreślił, że "przy bardzo wysokim poziomie wykonania planu inwestycyjnego w 1949 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, w szeregu ministerstw wystąpiła pewna rozpiętość między oddaniem do użytku zakładów wytwórczych a zakresem wykonanych robót inwestycyjnych.... Tłumaczy się to w znacznym stopniu rozproszeniem zasobów materiałowych i pieniężnych na liczne budowy, zamiast skoncentrowania tych zasobów przede wszystkim na ważniejszych obiektach uruchamianych. Takie rozproszenie środków materiałowych i pieniężnych prowadziło do przedłużenia okresów budowy i podrożeń robót budowlanych."

Przyjęta z inicjatywy tow. Stalina uchwała Rady Ministrów ZSRR obniżenia od 1 lipca 1950 r. kosztorysów budownictwa średnio o 25% wymaga wszechstronnego ulepszenia działalności organizacji projektowych i budowlanych, likwidacji przerosłów w projektowaniu, ulepszenia organizacji i przyspieszenia robót budowlano-montażowych, wzmożenia mechanizacji budownictwa i.t.d.

Duże znaczenie ma przeciwdziałanie rozproszeniu zasobów organizacji budowlanej na dużą ilość obiektów. Takie rozproszenie stanowi przeszkodę w wykonaniu planu oddania do użytku uruchamianych obiektów i wstrzymuje ich ukończenie. Prócz tego - rozproszenie zasobów wywołuje nieuchronnie wzrost liczności personelu administracyjno-technicznego, zwiększenie liczby pomieszczeń składowych, wzrost kosztów ogólnych i kosztów własnych budownictwa. Faktyczne dane świadczą o utrzymującej się praktyce opóźniania terminów budowy tych czy innych

obiektów. Tak np. na budowie jednego zakładu gazownictwa w r. 1949, mieszkalny dom czteromieszkaniowy był budowany 219 dni, wobec 140 dni przewidzianych w harmonogramie, a dom Nr. 4-a murowany z cegły, budował Kujbyszewski zarząd terytorialno-budowlany 298 dni, zamiast ustalonych w harmonogramie ~~xxx~~, 123 dni.

Doświadczenie szeregu organizacji budowlanych wskazuje, że przyspieszenie tempa budowy jest związane ściśle z ulepszeniem zaopatrzenia materiałowo-technicznego i organizacji samego procesu budowy. Prowadzi ono do zmniejszenia zapasów materiałów budowlanych, zmniejszenia zapasów w niezakończonych robotach budowlanych oraz szybszego zwolnienia zasobów materiałowych.

Faktyczne dane wskazują, że przy przejściu na metodę potokową czas trwania budownictwa mieszkaniowego zmniejsza się w odpowiednich warunkach organizacyjnych trzykrotnie i więcej. Metoda potokowo-szybkościowa w budownictwie przewiduje równoległe wykonywanie w tym samym czasie różnych robót budowlanych na podstawie łącznego harmonogramu i przy szerokim stosowaniu gotowych konstrukcji i elementów budowlanych. Przy metodzie potokowej cały proces produkcyjny odbywa się w równomiernym tempie, każdy cykl robót powtarza się rytmicznie. W związku z tym doskonalą się metody pracy i podnosi się kultura budownictwa. Szerokie zastosowanie potokowo-szybkościowej metody organizacji robót, związanej z mechanizacją pracochłonnych procesów, jest ważnym czynnikiem wpływającym na przyspieszenie tempa robót budowlanych i odpowiedniego przyspieszenia rotacji środków. Na przykład doświadczenie potokowej organizacji robót w lecie 1949 r. na budowie domów mieszkalnych w Kochtłajarwie pokazało, że okresy budowy skróciły się trzykrotnie w porównaniu z budową takich domów bez stosowania metod potokowo-szybkościowych. Średnia wydajność robotnika zwiększyła się 2 1/2-krotnie. Według opublikowanych danych organizacje Ministerstwa budownictwa przedsiębiorstw ciężkiego przemysłu powinny w r. 1950 wykonać metodą potokową budowę 500.000 m²

powierzchni mieszkalnej , w tym według obowiązujących prawideł technologicznych - 375 tys. m² . Potokowo-szybkościowe metody realizowane przez przodujące organizacje budowlane sprzyjały polepszeniu ogólnej organizacji budownictwa, lepszemu wykorzystaniu mechanizmów , oszczędności w kosztach ogólnych oraz przyspieszeniu oddawania do użytku obiektów w budowie.

Tempo oddawania ukończonych obiektów potęguje się dzięki szerokiemu zastosowaniu mechanizacji pracochłonnych procesów i wprowadzeniu przemysłowych metod budowy. Mechanizacja, uczy towarzysz Stalin, stanowi "dla nas tę nową i rozstrzygającą siłę , bez której nie można utrzymać ani naszego tempa, ani nowej skali produkcji " 1/ Mechanizacja jest potężnym czynnikiem przyspieszenia produkcji budowlanej. W ostatnich latach wzrosła znacznie mechanizacja pracochłonnych i uciążliwych robót w różnych gałęziach gospodarstwa narodowego, a w szczególności - w budownictwie.

Rozpowszechnienie mechanizacji budownictwa idzie w dwóch kierunkach : podniesienia poziomu mechanizacji pracochłonnych rodzajów robót i zwiększenia liczby robót objętych mechanizacją.

W organizacjach Ministerstwa budownictwa przedsiębiorstw ciężkiego przemysłu w r.1950 poziom mechanizacji /w % do ogólnej wielkości wykonywanych robót / powinien wynosić: przy robotach ziemnych i wydobywaniu kamienia - do 85% , przy rozładunku żelaza i wapna - do 98%, przy kładzeniu betonu - do 85% , przy robotach tynkarskich - do 60%, malarskich - do 65%, przy montażu konstrukcji metalowych - do 98%, przy robotach przeciekowych - do 70%, przy transporcie pionowym - do 90%, dostawie drewna, do 37,5% i wywozie drewna - do 87,5% . 2/ .

Dla osiągnięcia takiego poziomu mechanizacji przodujące organizacje budowlane ulepszają znacznie wykorzystanie maszyn budowlanych i mechanizmów, niedopuszczając do niepełnego wykorzystania i przestoju mechanizmów i realizując zespołową mechanizację robót ziemnych i przy wydobywaniu kamienia, robót

J.Stalin.Zagadnienia Leninizmu.Wyd.11 str.353.

2/"Zbiór materiałów i ..." 1950 r. IX. 4.

przeładunkowych, transportu pionowego i innych rodzajów robót. Przy pracochłonnnych robotach przeładunkowych zapewnia się kompleksowe wykorzystanie mechanizmów przeładunkowych i samowyładunkowych taboru ruchomego, punkty załadunkowe zaopatruje się w bunkry, estakady, upowszechnia się przewóz materiałów ściennych w zasobnikach.

Budownictwo jest jedną z najbardziej materiałochłonnych gałęzi gospodarki narodowej. W związku z tym 12 tys. ton ładunku na każdy milion rubli robót budowlanych wymaga transportu i operacji przeładunkowych. Przeładunki materiałów budowlanych w drodze do miejsc robót wymagają dużych nakładów i opóźniają ogólny bieg budowy. Wskutek tego jest rzeczą ważną obniżenie wysokości nakładów na translokacje ładunków.

Doświadczenie organizacji budowlanych wykazało, że jedną z lepszych metod potężnienia tych czynności i przyspieszenia rotacji środków obrotowych jest mechanizacja i prawidłowa organizacja prac przeładunkowych związana z stosowaniem zasobników. Kontejneryzacja transportu materiałów ściennych, a szczególnie cegły, prowadzi do likwidacji stłuczki przy naładunku i przeładunku i do znacznego przyspieszenia tych czynności. Trust "Magnitostroj" w r. 1949, dzięki szerokiemu stosowaniu kontejneryzacji oszczędził 4 miliony sztuk cegły; w truscie "Zapobozhstroj" kontejneryzacja oszczędza przy budowie dwupiętrowego domu do 15 tys. rub. Według obliczeń F. Malcewa, twórcy udoskonalonego zasobnika, masowe zastosowanie kontejneryzacji przewodu - dzięki zmniejszeniu stłuczki roczną oszczędność ca. 300 mln. sztuk cegły, zwolni - dzięki skróceniu przestojów samochodów przy naładunku i wyładunku - około 1/3 wszystkich samochodów najętych w budownictwie i nie mniej niż połowę zatrudnionych ładowaczy. Według schematu tow. Malcewa materiały ścienne powinny być układane w zasobnikach już na terenie cegielni lub wytwórni bloków żużlowych i transportowane w zasobnikach do miejsca pracy murarzy, co sprzyja obniżeniu kosztu robót budowlanych i przyspieszenia przebiegu budowy.

Doświadczenie przędujących budów wskazuje na ogromne

znaczenie zespołowej mechanizacji : przy robotach ziemnych, które wymagają niekiedy przewożenia ziemi na znaczne odległości . Dobrze zorganizowana praca transportu samochodowego /samochodów samowyładowujących / ,kopaczek traktorowych, baldozerów, transporterów, transportu na szynach, przyspiesza ogólny przebieg budowy i, w szczególności, obniża rozmiar niezakończonych robót budowlanych w zakresie robót ziemnych.

Obok rodzajów robót, których wykonanie w większości organizacji budowlanych jest obecnie całkowicie zmechanizowane /rozdrabnianie kamienia, przygotowywanie betonu, sporządzanie konstrukcji drewnianych i.t.d. / niektóre rodzaje robót są zmechanizowane jeszcze w niedostatecznym stopniu. Tak np. nie nadąża mechanizacja robót tynkarskich i malarskich, co tłumaczy się brakiem na budowach odpowiednich maszyn i specjalistów od mechanizacji robót wykończeniowych. Organizacje budowlane posiadają jeszcze znaczne rezerwy w zakresie podniesienia mechanizacji i przyspieszenia cyklu budowy.

Uchwała rządu o obniżeniu kosztów w budownictwie uznaje za konieczne dokonanie w ciągu najbliższych 3 - 4 lat mechanizacji podstawowych robót budowlanych , zapewniając przejście od mechanizacji poszczególnych procesów do zespołowej mechanizacji robót ziemnych, przeładunkowych, transportowych, betonowych, montażowych i wykończeniowych, jak również robót w kamieniołomach przy wydobyciu kamienia ,żwiru, szambu i piasku. Wprowadzenie zespołowej mechanizacji robót budowlanych jeszcze bardziej podniesie znaczenie środków podstawowych w budownictwie.

Walka o przyspieszenie rotacji środków obrotowych i dążenie do lepszego wykorzystania podstawowych środków organizacji budowlanych są organicznie powiązane ze sobą. Środki zapewniające ulepszenie pracy mechanizmów i środków transportu i przejście na powolno-szybkościową metodę budowy skracają czas trwania procesu budowlanego i zwiększają zakres wykonania robót budowlanych, co przy takim samym wyposażeniu w środki podstawowe.

Duże znaczenie dla przyspieszenia rotacji ma fabryczna produkcja domów, skracająca znacznie okresy budowy domów mieszkalnych, poszczególnych konstrukcji i elementów.

Zorganizowana przez "Głazapnietstroj" produkcja gotowych ram okiennych pozwoliła na 5 i 6-krotne skrócenie cyklu produkcyjnego ram na placu budowy i odpowiednie zwolnienia środków obrotowych w stadium niezakończonych produkcji robót budowlano-montażowych.

O rozmiarach więc upowszechniających się metod przemysłowych w budownictwie świadczy fakt, że w organizacjach wykonawczych realizujących budownictwo przedsiębiorstw przemysłu naftowego na 1000 m³ zużywanego drewna okrągłego wypadło w r. 1948-423 m.³ drewnianych konstrukcji i elementów, a w r. 1949 - 1165 m.³ t.j. prawie trzykrotnie więcej.

Potokowo-szybkościowe i przemysłowe metody budownictwa powinny być uwzględniane już przy projektowaniu. Do niedawna organizacje projektowe stosowały dużą ilość niezwiązanych ze sobą projektów. Tak np. przy projektowaniu parterowego budownictwa mieszkaniowego dla naftiarzy w jednym z miast Baszkirskiej ASRR stosowano przeszło dziesięć projektów, co zmuszało budowniczych do przygotowywania elementów budowlanych w oddzielnych partiach sposobem chałupniczym. Zaskaszcza zapóźnień była sprawa typizacji projektów budynków przemysłowych.

Przyspieszenie rotacji środków obrotowych wymaga stosowania typowych projektów, w szczególności zmniejszenia ilości typów i rozmiarów elementów budowlanych. Taka typizacja ich skraca terminy fabrycznego przygotowania elementów budowlanych i zwiększa możliwości operowania istniejącymi zapasami, co pozwala na obniżenie normy zapasu elementów i konstrukcji na budowie.

Do 65% ogólnego programu budownictwa mieszkaniowego organizacji Ministerstwa budownictwa przedsiębiorstw ciężkiego przemysłu ma być w r. 1950 zrealizowane według typowych projektów małopiętrowych domów i według typowych sekcji wielokondygnacyjnych budynków. Projekty budynków powinny odpowiadać wymaganiom montażu. Należy znacznie zwiększyć ilość standardowych wyrobów

i konstrukcji, stosowanych w budownictwie.

Typizacja budowli i standaryzacja poszczególnych konstrukcji i elementów budowlanych sprzyjają ~~przebieg~~ sieniu procesu wytwarzania standartowych elementów i części budynków z placu budowy do przedsiębiorstw fabrycznych.

Zaprowadzenie ładu w projektowaniu, zapewniając zmniejszenie zużycia materiałów i przyspieszenie procesu produkcji budowlanej, sprzyja przyspieszeniu rotacji środków w budownictwie.

Upowszechnienie metod przemysłowych w budownictwie stanowi warunek przyspieszenia całego procesu budowy. Gotowe duże elementy i bloki trzeba tylko podnieść na piętra i zmontować, a z tym związane jest wzmoczenie mechanizacji na placach budowy, szerokie stosowanie mechanizmów, zasobników do przewożenia cegły, cystern samochodowych do przewożenia gotowego wapna i samochodów samowyładowczych.

Doświadczenie przodujących organizacji budowlanych należy upowszechnić na wszystkich budowach. Dotyczy to sprawdzonych doświadczeń trustu "Stalinizkstroju", który rozpowszechnił metodę potokowo-szybkościowego budownictwa na cały program budownictwa mieszkaniowego 1950 roku, zwiększył udział gotowych elementów przemysłowych, montowanych następnie na placu budowy, osiągnął maksymalną typizację elementów budowlanych, rozpracował dla każdego budowanego obiektu dokładny, kalendarzowy, harmonogram wykonania robót.

Trust "Magnitostroj" osiąga zespoloną mechanizację całego prowadzonego przez siebie budownictwa mieszkaniowego. Zastosowanie przez trust kontejneryzacji materiałów ściennych dało w r. 1949 około 600 tys. rub. oszczędności, a zaplanowana przez trust na r. 1950 kontejneryzacja przewozu wszystkich materiałów ściennych powinna dać 1 milj. rub. oszczędności.

Wzorowe wykorzystanie techniki, maksymalne wykorzystanie wszystkich rodzajów mechanizacji, prawidłowe rozlokowanie robotników, oto najpewniejsza droga do zwiększenia wydajności pracy i przyspieszenia budowy. Charakterystyczne

jest pod tym względem doświadczenie moskiewskiego tynkarza Iwana Kutienkowa, który w praktyce osiągnął znaczne przyspieszenie robót tynkarskich.

Głównymi zasadami organizacji pracy brygady tynkarskiej I.F.Kutienkowa / nazwanej przez niego "brygadą przodujących metod robót tynkarskich" / są : 1/ metoda pracy rozcłonkowanej na ogniwa, 2/ potokowa praca ogniw , 3/ przydział do każdego ogniwa na określony okres jednomyślnych i tych samych operacji , 4/ zastosowanie najdoskonalszych mechanizmów, instrumentów i inwentarza, 5/ rozpoczynanie pracy tylko przy odpowiednim froncie robót.

Potokowo-rozcłonkowana metoda murowania z cegły wprowadzona została przez moskiewskiego murarza, laureata premii stalinowskiej, Fiedora Szawlingina.

Te zasady, z pewnymi odchyleniami, mogą być stosowane jako przodujące i przy innych rodzajach robót.

Czynnikiem bezpośrednio wpływającym na przyspieszenie budownictwa jest współzawodnictwo o szybsze oddanie powierzchni mieszkalnej , którego inicjatorem jest Mikołaj Olszanow.

Organizacja budownictwa powinna być zbliżona do organizacji przedsiębiorstwa przemysłowego drogą upowszechnienia montażu budynków z wcześniej przygotowanych elementów konstrukcyjnych , budownictwa potokowo-szybkościowego , zastosowania obowiązujących prawideł technologicznych .

Na wielu budowach Związku Radzieckiego wprowadzono dobowe harmonogramy wykonawstwa robót. Znaczenie ich jest bardzo duże . Wprowadzenie takich harmonogramów organizuje całą pracę budowniczych, zmusza do wcześniejszego zabezpieczenia toku robót budowlanych przez dowóz niezbędnych materiałów, dokładne rozmieszczenie robotników i mechanizmów. Odcinki które przeszły na harmonogram dobowy osiągają wskutek lepszej organizacji - ogólne podwyższenie jakościowych wskaźników pracy, przyspieszone ukończenie elementów konstrukcyjnych i całego obiektu. Tak np. odcinek

leningradzkiego majstra Siergieja Moisiejewa po przejściu na harmonogram dobowy, zaoszczędził od razu w pierwszym miesiącu 4000 szt. bloków żużlowych, 1000 szt. cegły, 5 m³ zaprawy.

Udoskonalając metody pracy, tow. Moisiejew zaproponował aby zorganizować na nowych zasadach pracę majstrów-dziesiętników i rozwinąć współzawodnictwo o wzorowe odcinki budowlane. Podstawą takich odcinków jest sprawnie działające planowanie oddolne i związanie majstrów z ich odcinkami. Podnosi to stopień zainteresowania majstrów i brygad. Doprowadzenie do każdego odcinka konkretnych zadań planowych i limitów nakładów pozwala majstrowi na organizowanie pracy swego odcinka według planu i mobilizowanie robotników do walki o przekroczenie planu.

Dla ewidencji wykonania zadań planowych każdy majster prowadzi "książeczkę pracy" do której zapisuje się codzienna wskaźniki ~~wskazniki~~ wykonanych robót i wydajności pracy we wszystkich brygadach, dane o wykorzystaniu mechanizmów, zużyciu materiałów i.t.d. W rezultacie, na wzorowych odcinkach budowlanych wzrasta rola majstra.

Wzorowy odcinek Siergieja Moisiejewa, poczynając od marca 1950 r. wykonuje plany miesięczne na 2 - 3 dni przed terminem, zużywa materiałów o 3 - 4% niżej limitu, co powoduje przyspieszenie rotacji środków obrotowych.

Zarządzeniem Ministerstwa budownictwa przedsiębiorstw ciężkiego przemysłu Nr.1. z 1950 r. na wszystkich budowach Ministerstwa wprowadzone tygodniowo-dobowe harmonogramy. W zarządzeniu podkreślono wyjątkową ważność ulepszenia operatywnego planowania i wprowadzenia tygodniowo-dobowych harmonogramów na budowach. Sporządzenie harmonogramów powinno poprzedzać zbadanie pracy poszczególnych odcinków budowy, sprawdzenie czy zapewniono dla nich materiały, narzędzia, mechanizmy, transport. Wykonanie dobowych harmonogramów powinno być poddane stałej kontroli, związanej z stosowaniem we właściwym czasie środków zmierzających do likwidacji zahamowań wynikających w toku robót.

Wyjątkowo duże znaczenie w zakresie opracowania i zastosowania przodujących sposobów wykonywania robót budowlanych ma metoda proponowana przez inżyniera F.Kawalewa. Metoda ta polega na zbadaniu i analizie rozczłonkowanych na poszczególne operacje stachanowskich sposobów, na wybraniu przodujących z tych operacji i podaniu ich do wiadomości w celu późniejszego rozpowszechnienia. Takie zbadanie i zastosowanie sposobów stachanowskich należy przeprowadzać przede wszystkim w odniesieniu do podstawowych specjalności robotników budowlanych: murarzy, tynkarzy, monterów. Stacje normatywne badawcze przy organizacjach budowlanych i budowlane instytuty naukowo-badawcze powinny dogłębnie rozpracowywać postępowe metody, podając do wiadomości doświadczenia stachanowskie. Tak np. na budowie gmachów Uniwersytetu Moskiewskiego szeroko zastosowano ~~zastosowano~~ publikowanie wyników pracy przodujących budowniczych ważniejszych specjalności. Rezultatem zastosowania najbardziej przodujących metod organizacji robót budowlanych jest wzrost wydajności pracy i skrócenie czasu trwania produkcji budowlanej. "Głównym sposobem skrócenia okresu trwania produkcji - jest wzrost wydajności pracy, co zwykle nazywają postępem przemysłu" ^{1/}.

Duże znaczenie dla przyspieszenia rotacji środków w niezakończonych produkcji robót budowlano-montażowych mają wnioski z wskazań K.Marksa, że czas produkcji obejmuje nie tylko okres roboczy /niezbędny dla bezpośredniego materialnego procesu pracy/, ale i przerwy w tym procesie. Tu należą sezonowe przerwy, a także przerwy w czasie których przedmiot pracy poddawany jest procesom naturalnym /np. twardnienie betonu/. Odpowiednio do czasu trwania tych przerw przedłuża się i czas obrotu kapitału ^{2/}.... w tych gałęziach, gdzie okres pracy stanowi tylko część okresu produkcji, wkład kapitału obrotowego w różnych okresach roku jest bardzo nierównomierny....powinien on być zaliczkowany w większych wymiarach i na dłuższy okres.

^{1/} K.Marks, Kapitał, tom III 1949 r. str. 75.

^{2/} K.Marks, Kapitał, tom III 1949 r. str. 238.

Ważnym czynnikiem przyspieszenia rotacji jest likwidacja sezonowości w produkcji budowlanej. Budownictwo oddawna uważane było za gałąź gospodarki narodowej w której sezonowość występowała w dużej mierze. Nastanie mrozów powodowało przerwanie robót budowlanych i odpowiednio przedłużało okres obrotu środków zaangażowanych w budownictwie inwestycyjnym. Organizacje budowlane w ZSRR zastosowały szereg środków niwelujących znacznie wpływ sezonowości i zapewniających równomierność robót w ciągu całego roku. Organizacje budowlane we właściwym czasie realizują przygotowania do okresu zimowego, i tworzą odpowiedni front robót. Tak np. Kujbyszowski terytorialny zarząd budowlany ^{przedsięwziął} ~~zastosował~~ środki w zakresie przygotowania : frontu wewnętrznych robót wykończeniowych dla tynkarzy i malarzy, przedsiębiorstw produkcyjnych i środków transportowych , w zakresie zaopatrzenia w niezbędny zimą inwentarz, dostarczenia we właściwym czasie niezbędnych materiałów budowlanych na place budowy.

Normowane środki obrotowe w stadium produkcji realizowanej przez wykonawcze organizacje budowlane obejmują salda niezakończonych produkcji nie tylko w zakresie robót budowlano-montażowych, ale i w przedsiębiorstwach pomocniczo-wytwórczych , pomocniczych i ubocznych nie wydzielonych na samodzielny bilans .

W przedsiębiorstwach pomocniczo-wytwórczych niezakończona produkcja może osiągnąć znaczniejsze rozmiary w tych organizacjach budowlanych, które prowadzą własnymi siłami średni i kapitalny remont mechanizmów i automaszyn. Zmniejszenie stanu niezakończonych produkcji ma w tym przypadku istotne znaczenie, ponieważ przyspiesza ono wykonywanie remontów i zwrot do użytku odremontowanych maszyn i mechanizmów.

Przedujące doświadczenie organizacji budowlanych ^{wykazało} ~~ma~~ ^{zamierzon} ~~ma~~ poważne znaczenie opracowania ~~planów~~ ^{planów} ~~organizacyjnych~~ ^{organizacyjnych} i technicznych. Plany te posiadają zwykle następujące fazy : organizacja budownictwa, rozpowszechnienie metod przemysłowych , mechanizacja pracy , stosowanie racjonalnych konstrukcji i materiałów miejscowych, podniesienie jakości

robót, realizacja zamierzeń w kierunku oszczędności materiałów podstawowych i pomocniczych, gospodarka składowa i transport wewnętrzny i.t.d.

Staranne opracowanie i konsekwentne wprowadzenie w życie tych planów organizacyjno-technicznych, obejmując wszystkie gałęzie produkcji i gospodarki budowlanej, stanie się istotnym czynnikiem przyspieszenia rotacji środków obrotowych.-

R O Z D Z I A Ł VII.

Drogi przyspieszenia rotacji środków w rozliczeniach.

Trzecie stadium obrotu środków obrotowych - to rozliczenia za wykonane roboty. Krąg środków organizacji budowlanej zamyka się wówczas, kiedy powracają do niej środki pieniężne wydatkowane na budownictwo. Opłacanie przez zleceńodawców wykonanych robót budowlano-montażowych dokonywane jest dekadowo i normalne ich zadłużenie powinno równać się wartości kosztorysowej robót wykonanych w ostatniej dekadzie. Jednakże w rzeczywistości istnieje znaczne zadłużenie zleceńodawców "zamrażające" poważne sumy należne organizacji wykonawczej. Zamiast normalnego zadłużenia w wysokości 33% wielkości robót, wykonanych w ostatnim miesiącu, okresowe zadłużenie zleceńodawców często wynosi 50 - 60 % miesięcznej wielkości robót. Krąg się tutaj ogromne możliwości przyspieszenia rotacji środków organizacji budowlanych.

Według obowiązującego trybu, wykonawcze organizacje budowlane mogą przedstawiać zleceńodawcom tak zwane "rachunki przejściowe" za roboty wykonane w ciągu pierwszej i drugiej dekady każdego miesiąca, bez sporządzania aktów odbioru robót, a tylko rachunek za trzecią dekadę powinien opierać się na uprzednim obmiarze robót i akcie według wzoru Nr.2. podpisanym przez zleceńodawcę. Nieterminowe opłacanie rachunków w praktyce spowodowane jest w szeregu przypadków opóźnionym sporządzaniem tych aktów. Prócz tego faktyczne dane wykazują, że suma rachunków przedstawianych zleceńodawcy przez organizacje budowlane za 3-cią dekadę są stale o wiele wyższe niż za pierwsze dwie dekady.

Świadczy to w szeregu przypadków o nierytmicznej pracy organizacji budowlanych i ~~przedstawianiu~~ o niepełnym przedstawianiu rachunków za roboty wykonywane w ciągu pierwszych dwóch dekad, co powoduje odpowiedni wzrost sald środków obrotowych zaangażowanych w rozliczeniach ze zleceńodawcami.

Dlatego likwidacja "szturmowości" i zapewnienie równomierne-
go , rytmicznego przebiegu budowy według harmonogramu - jest
niezbędnym czynnikiem działającym w kierunku udoskonalenia i
rotacji środków organizacji budowlanych . Konieczne jest usta-
lenie ścisłego harmonogramu oddawania robót i przedstawiania
zleceńdawcom rachunków za wykonane roboty. Akty według
wzoru Nr.2. powinny być sporządzane niezwłocznie po zakon-
czeniu miesiąca .

Żnacne środki wielu organizacji budowlanych są unieru-
chomione w tak zwanym "przeterminowanym zadłużeniu zleceni-
dawców" , które często tłumaczy się brakiem zatwierdzonej do-
kumentacji projektowo-kosztorysowej.

Dla przyspieszenia rotacji środków obrotowych wykonaw-
czych organizacji budowlanych duże znaczenie ma zmniejszenie
angażowania środków w rozliczeniach ze zleceńdawcami drogą
wzmocnienia dyscypliny kosztorysowo-planowej .

W celu opłacenia rachunków wykonawcy za wykonane robo-
ty zleceńdawca - posiadacz tytułu - powinien uprzednio
załatwić w banku formalności związane z finansowaniem . W
tym celu /zgodnie z "Przepisami o finansowaniu budownictwa
przez Prombank " zatwierdzonymi przez R.K.L. ZSRR z 26 lutego
1938 r. / niezbędne są następujące dokumenty :

- 1/ roczny plan robót inwestycyjnych według wzoru Nr.7. ; .
- 2/ roczny spis tytułów według wzoru Nr.1. ;
- 3/ oświadczenie o zatwierdzeniu w ustalonym trybie projektów
i kosztorysów według wzoru Nr. 6 ;
- 4/ plan /limit/ finansowania według wzoru Nr.5.

Jeżeli zleceńdawca nie może przedstawić tych dokumen-
tów - z powodu braku zatwierdzonego kosztorysu albo zatwier-
dzonego planu rocznego, - to i wypłata nie może być dokonana.

Pracownicy finansowi i kosztorysowi organizacji budowla-
nej powinni systematycznie sprawdzać posiadanie przez zleceni-
dawcę dokumentacji zapewniającej normalne płatności, a - je-
żeli zleceńdawca nie posiada wolnych środków na opłatę
rachunków - pomagać mu w uzyskaniu kredytu bankowego na opła-
cenie wykonanych robót budowlanych.

Śledząc systematycznie przebieg rozliczeń ze zlecceniodawcami, liczne organizacje budowlane osiągnęły dobre wyniki. Trust Nr.17 "Główny Związek Budownictwa" posiadał na początek 1949 r. należności u zlecceniodawców z tytułu przedstawionych rachunków - w sumie 1,2 milj.rub., a na 1 stycznia 1950 r. obniżył je do 0,6 milj.rub. przy normatywie 0,7 milj.rub. ; trust Nr.16 "Główny Związek Montażu" obniżył na 1 stycznia 1950 r. zadłużenie zlecceniodawców za przedstawione rachunki do 1,1 milj. rub. przy normatywie 1,7 milj.rub. i faktycznym zadłużeniu na 1 stycznia 1949 r. - 1,3 milj.rub.

W trustzie Nr.12 "Główny Związek Budownictwa" na 1 stycznia 1950 wogóle nie było przeterminowanego zadłużenia zlecceniodawców. W ciągu całego r.1949 było tylko kilka przypadków stosunkowo krótkiego zatrzymania opłaty rachunków przez zlecceniodawców z powodu niezachowania we właściwym czasie formalności związanych z finansowaniem.

Jednocześnie z powzięciem uchwały o obniżeniu kosztów w budownictwie, oraz w celu zlikwidowania bezprojektowego i bezkosztorysowego budownictwa, Rada Ministrów ZSRR zabroniła włączania do planów inwestycyjnych budów, nie posiadających ustalonych w zatwierdzonym trybie założeń projektowych i kalkulacji kosztorysowo-finansowych oraz zabroniła prowadzenia i finansowania budownictwa w razie braku dokumentacji projektowo-kosztorysowej. Zapewnienie budownictwu we właściwym czasie dokumentacji technicznej i źródeł finansowania przyspiesza rotację środków wykonawczych organizacji budowlanych.

Poużycie znaczone dla przyspieszenia rotacji środków ma system przeprowadzania rozliczeń za pośrednictwem Biura Wzajemnych Rozliczeń przy zarządach trustów / BWR./.

Niektóre organizacje budowlane / Krasnodarski trust budowlany Nr.13 i inne / proponowały jeszcze w początkach 1947 roku wprowadzenie rozliczeń według sald dla pododdziałów wchodzących w skład jednego trustu. Według tej propozycji wszystkie pododdziały powinny były przedstawiać rachunki za okazane usługi i dostarczone materiały centralnej księgowości trustu,

gdzie dokonywane byłyby przelewy na właściwe konta pododdziałów . Co 5 albo 10 dni przeprowadzane byłoby wzajemne zarachowanie i wyprowadzane saldo, opłacane ze specjalnego rachunku . Niezbędne środki na ten cel byłyby akumulowane na specjalnym rachunku w trybie procentowych potrąceń , ustalanych co kwartał w planach pododdziałów . Wprowadzenie takiego systemu wkrótce potwierdziło jego zalety . Należności i zobowiązania wewnątrz trustu oraz zobowiązanie wobec zewnętrznych dostawców uległy obniżeniu, znacznie zmniejszył się obieg dokumentów, zmniejszyło się zadłużenie wobec banku z tytułu terminowych pożyczek , całkowicie zlikwidowane zostało zadłużenie z tytułu robocizny.

15 maja 1948 r. zarząd "Prombanku" wydał specjalną "Instrukcję" o pracy Biura Wzajemnych ^{Rozliczeń} ~~Rozrachunków~~ przy zarządach trustów , której przepisy sprecyzowała i uzupełniła zatwierdzona przez zarząd Prombanku 27 czerwca 1949 r. Instrukcja Nr.9. Instrukcja ustala, że Biura Wzajemnych Rozliczeń organizowane są dla przeprowadzania rozrachunków między pododdziałami gospodarczymi trustu budowlanego . Uczestnikami BWR są zarządy budowlane i budowlano-montażowe oraz przedsiębiorstwa zależne wchodzące w skład trustu i będące na samodzielnym bilansie. BWR przeprowadza rozrachunki między tymi organizacjami według wyników kompensujących się operacji drogą zaliczenia wzajemnych płatności.

Instrukcja 1949 r. zezwoliła na przekazywanie do BWR : nie tylko zaliczeń dokonywanych wewnątrz trustu , ale również/rozliczeń między generalnymi wykonawcami a organizacjami podwykonawczymi.

Uczestnicy BWR wystawiają rachunki - faktury za materiały dostarczone innym uczestnikom BWR., świadczone usługi i wykonane roboty .

Podczas gdy do czasu wprowadzenia BWR. rachunki za wykonane roboty i świadczone usługi były oddawane na inkaso i opłacane w zależności od sytuacji finansowej płatnika, to z chwilą przejścia na system BWR. rachunki te są przysyłane "leco

BWR przeprowadzające rozrachunek między uczestnikami nie rzadziej niż raz na pięć dni. W rezultacie system wzajemnych rozrachunków wewnątrz trustu : a/ podwyższa operatywność wykorzystania środków i potęguję mobilizację środków trustu, b/ likwiduje zadłużenie wewnątrz trustu, c/ obniża nieopłacone należności zewnętrznych dostawców, d/ zmniejsza znacznie obieg dokumentów, e/ przyspiesza rotację środków.

Obok przyspieszenia rotacji normowanej części środków obrotowych istotne znaczenie ma przyspieszenie rotacji nienormowanej części tych środków.

Duże znaczenie dla przyspieszenia rotacji ma obniżenie należności. Doświadczenie wykazało, że obniżenie należności uzyskują tylko te organizacje budowlane, które systematycznie analizują skład, tak zwanych "innych należności" i systematycznie stosują środki ku ich obniżeniu drogą ściągnięcia należnych sum od osób obowiązanych do wyliczenia się, lokatorów i.t.d. Tak np. Moskiewski trust "Gławnieftzawodstroju" osiągnął w roku 1939 obniżenie należności drogą skierowania w szeregu przypadków spraw do arbitrażu, delegowania pracowników na miejsce - w celu uporządkowania rozliczeń z dłużnikami, jak również okresowego rozpatrywania w truscie danych odnośnie należności z zastosowaniem odpowiednich zarządzeń.

R O Z D Z I A Ł   V I I I

Ogólne metody organizacyjne zmierzające do przyspieszenia rotacji środków organizacji budowlanych.

Jak wynika z naszych rozważań, drogi i metody przyspieszenia rotacji środków obrotowych są niezwykle różnorodne i obejmują wszystkie odcinki pracy organizacji budowlanych.

Z przytoczonej w rozdziale III formuły szybkości rotacji : $\frac{PS \cdot D}{Ob.}$ wynika, że przyspieszenie rotacji środków

może być osiągnięte zarówno drogą zmniejszenia salda środków w obrocie, jak i przez zwiększenie wykonanej produkcji.

Sukces w walce o przyspieszenie rotacji osiąga się wypełnieniem planu robót budowlano-montażowych .

Rytmiczne wykonanie planu, podwyższenie jakości robót budowlanych, wzrost przekazywanych zleceńodawcy wykonanych robót budowlano-montażowych , stwarzają mocną bazę dla przyspieszenia rotacji środków obrotowych.

Najważniejszym warunkiem pomyślnej walki o przyspieszenie rotacji materiałów jest utrwalenie rozrachunku gospodarczego i najsurowszego systemu oszczędności na wszystkich odcinkach produkcyjnej i gospodarczej działalności organizacji budowlanych.

Podstawą stosowania rozrachunku gospodarczego w budownictwie jest ustalenie przodujących norm zużycia i norm wykorzystania sprzętu budowlanego, wprowadzenie tych norm do bezpośrednich wykonawców , objęcie nimi całej ekipy robotników budowlanych i systematyczna kontrola wykonania tych zadań.

Do najważniejszych konkretnych zadań , których realizacja jest niezbędna dla pomyślnej walki organizacji budowlanych o przyspieszenie rotacji środków, należy właściwa organizacja uporządkowanej ewidencji.

Na wagę ewidencji wskazał tow.Malenkow na XVIII konfe-

-renacji partyjnej : ".... bez prawidłowej ewidencji sprzętu, inwentarza, materiałów nie można kierować przedsiębiorstwem...

W rezultacie zaniedbania ewidencji w przedsiębiorstwach tworzą się zbędne zapasy materiałów , tworzy się zbędny i z reguły niekompletny przerób, zwiększa się niezakończona produkcja i unieruchamiają się ogromne środki państwowe." 4

Wprowadzenie od IV kwartału 1949 r. miesięcznej i kwartalnej sprawozdawczości państwowej według wzoru Nr.27 -inw. o saldach i zużyciu ważniejszych materiałach budowlanych wskazuje, jakie znaczenie przypisuje się pełnej i dokonywanej we właściwym czasie ewidencji posiadanych przez organizację zasobów jako czynnikowi walki o przyspieszenie rotacji środków. Według wskazań tej ewidencji powinny być stosowane odpowiednie środki w kierunku likwidacji zbędnych zapasów.

Wzór Nr.27-inw. przewiduje pełną ewidencję rozchodowanych materiałów drzewnych, cementu, metali, które jak już mówiliśmy, są zużywane na budowie nie tylko w postaci naturalnej , ale i w składzie różnych elementów konstrukcji i półfabrykatów. Np. materiały drzewne używane są w postaci drewna okrągłego , materiałów tartych, różnych elementów, konstrukcji drewnianych i domów standartowych. Cement używany jest nie tylko w postaci naturalnej , ale i w składzie konstrukcji betonowych i żelazobetonowych , betonu fabrycznego i zapraw, kamieni budowlanych i bloków. Im bardziej rozpowszechniają się przemysłowe metody budownictwa, tym ważniejsze jest ewidencjonowanie zużycia wspomnianych materiałów , we wszystkich elementach budowlanych, wyrobach i półfabrykach.

Rozrachunek gospodarczy jest najbardziej efektywny w połączeniu z pobudzającym do większej wydajności systemem wynagrodzeń, stwarzającym materialne zainteresowanie kolektywu i każdego ^{z osobna} pracownika budownictwa w rezultatach pracy.

4/ G.M. Malenkov. O zadaniach organizacji partyjnych w dziedzinie przemysłu i transportu. Gospolitizdat. 1941 r. str. 15-16.

To zainteresowanie wyraża właściwe dla ustroju socjalistycznego połączenie interesów społecznych i indywidualnych. W celu uzyskania sukcesu w walce o przyspieszenie rotacji należy wprowadzić system materialnej zachęty personelu do wykonywania z nadwyżką zadań w zakresie przyspieszenia rotacji w odpowiednich stadiach. Źródłem środków dla tej materialnej zachęty mogą być: fundusz naczelnika organizacji budowlano-montażowej, premie za wszechzwiązkowe, socjalistyczne współzawodnictwo, premie za wykonanie planów miesięcznych.

W r. 1949 wprowadzono specjalne premiowanie za wykonanie w terminie i przedterminowo planu oddania do użytku ważniejszych obiektów budownictwa, przewidzianych w planie narodowo-gospodarczym, w szczególności zaś stałej powierzchni mieszkaniowej. Premiowanie za oddanie do użytku dokonywane jest niezależnie od premiowania za wykonanie planu robót budowlano-montażowych.

Wydaje się niecelowym tworzenie również specjalnego funduszu premiowania za przyspieszenie rotacji środków obrotowych, przewidujące na ten cel części zwolnionej sumy dla organizacji budowlanej, która osiągnęła realne zwolnienie środków obrotowych.

Przodujące organizacje budowlane wprowadziły systematyczną ewidencję wszystkich wskaźników techniczno-ekonomicznych, regularne, comiesięczne badanie ich przez specjalną komisję i premiowanie za osiągnięcie lepszych wskaźników.

Ważnym czynnikiem przyspieszenia rotacji środków jest obniżenie kosztu własnego wykonywanych robót. Podajemy przykład organizacji budowlanej, która zrealizowała niektóre ważne zamierzenia ku przyspieszeniu rotacji środków.

Jeden z moskiewskich trustów budowlanych zwrócił specjalną uwagę na ulepszenie systemu rozliczeń. Przy truscie zorganizowano zostało i systematycznie pracuje biuro wzajemnych rozliczeń. Terminy sporządzania sprawozdawczości zostały skrócone. Przyspieszono miesięczne rozliczenia ze zleceńdawcami. Akty według wzoru Nr.2. są ostatecznie za-

-łatwiane w ciągu trzech dni po upływie miesiąca. Wzmocniono nacisk na zlecceniodawcę odnośnie zatwierdzania dokumentacji : niezbędnej do finansowania. W zakresie zaopatrzenia wprowadzono karty limitowe na zwalnianie materiałów, uporządkowano gospodarkę magazynową; oczyszczono teren składów , rozrzucone materiały zostały zebrane i ułożone w stosy, wzmocniono kontrolę nadchodzących ładunków ,wraz z protokółowaniem wszystkich stwierdzonych odchylen^o do ilości i jakości . W dziedzinie produkcji budowlanej wzmożono znacznie mechanizację i stosowanie przemysłowych metod. Trust zrealizował szereg zadań przewidzianych w planie stosowania nowej techniki , w szczególności - wykonano ze znaczną nadwyżką zadanie odnośnie centralizacji i mechanizacji gaszenia wapna ; placom budowy uzupełniono inwentarz i urządzenia / zasobniki, bunkry do podawania zapraw, rusztowania inwentarzowe, taczki na kulkowych łożyskach i inn. /; znacznie zwiększyła się w przedsiębiorstwach trustu produkcja prefabrykowanych ścianek działowych ,montowanych w bloki ram okiennych i drzwi, prefabrykowanych stropów, wyrobów betonowych i żelazobetonowych i.t.d.

Kierownictwo trustu dało swoim zarządom budowlanym specjalne wskazówki co do trybu ewidencjonowania materiałów, wyznaczając dla każdego placu budowy osobę odpowiedzialną za przyjęcie i wydawanie materiałów. Miesięczne sprawozdania o zużyciu materiałów kierownicy robót muszą składać osobiście.

Wyniki tych wszystkich wskazań były dodatnie.

Rotacja wszystkich normowanych środków obrotowych /grupa "B" bilansu / w pierwszym kwartale 1949 r. wynosiła 130 dni, w drugim 95 dni , a w trzecim - 69 dni ; rotacja środków w obrocie , pokrywanych z własnych środków obrotowych ,została odpowiednio przyspieszona z 58 dni w pierwszym kwartale , na 41 dni w drugim/ i 31 dni w trzecim . Zwiększenie wielkości , wykonanych robót budowlano-montażowych osiągnięto bez zwiększenia istniejących sald środków obrotowych. W porównaniu z planem faktyczne salda bilansowe normowanych środków zostały obniżone o 4,2 milj.rub. , w tym odnośnie przedmiotów nie-trwałych o 2,3 milj. rub. W ciągu całego roku 1949 faktyczna

rotacja wyniosła 88 dni , a zatem o 46 dni mniej od rzeczywistej rotacji w poprzednim roku 1948 i o 23 dni mniej od planowej.

Tenże trust w pierwszym półroczu 1950 r. uzyskał nowe sukcesy. Plan oddania do eksploatacji powierzchni mieszkaniowej został wykonany przez trust w 228% , zaś wydajność pracy wzrosła o 28% w stosunku do zaplanowanej. Na placach budowy trustu stosowane są na szeroką skalę sztywne harmonogramy budowy mieszkań i przemysłowe metody budownictwa. Rozumiejąc doniosłość likwidacji sezonowości w wykonawstwie robót budowlanych , trust już w lipcu rozszerza front dla oczekiwanych robót w warunkach zimowych. Partyjno-gospodarczy aktyw trustu, po rozpatrzeniu wyników pierwszego półroczu 1950 r. przyjął zobowiązanie ^{przed} terminowego wykonania , do dnia Konstytucji Stalinowskiej, rocznego planu oddania mieszkań do użytku.

Systematyczna, wszechstronna praca organizacyjna - oto co potrzebne w obecnym czasie do lepszego wykorzystania środków obrotowych organizacji budowlanych.

Przed pracownikami wszystkich ogniw budownictwa należy postawić konkretne zadania w zakresie przyspieszenia rotacji. W pracy nad przyspieszeniem cyklu produkcyjnego , nad ulepszeniem zaopatrzenia dużą rolę powinni odgrywać racjonalizatorzy organizacji budowlanych: przez swoje wnioski, zmierzające do ulepszenia organizacji budownictwa, współdziałają oni w nieznacznym stopniu w obniżeniu kosztu robót budowlanych i ulepszeniu rotacji materiałów.

Doświadczenie wykazało, że organizacje budowlane , które osiągnęły wysoki rozwój ~~organizacji~~ racjonalizacji, uzyskały jednocześnie lepsze wskaźniki rotacji środków obrotowych. Tak więc Moskiewski trust "Gławnieftzawodstroju" miał na 1000 pracowników : w r. 1948 - 22 wniosków racjonalizatorskich , a w r. 1949 - 63 ; zastosowano odpowiednio 14 i 46 wniosków racjonalizatorskich , zaś rotacja środków obrotowych została przyspieszona z 154 do 96 dni.

~~Racjonalizacja~~ należy stwierdzić, że niektóre ważne dziedziny pracy, w szczególności odnośnie rozliczeń ze zlece-

-niodawcami , normowania zapasów materiałowych, dotychczas znajdując się poza sferą zainteresowań racjonalizatorów organizacji budowlanych .

Bardzo celowe jest ustalenie odpowiedzialności: pracowników zaopatrzenia - za konkretne wskaźniki rotacji środków w stadium zaopatrywania w materiały i za przestrzegania norm zapasów materiałowych ; pracowników inżynieryjno-technicznych - za wskaźniki w stadium niezakończonych produkcji ; pracowników finansowych za wskaźniki w zakresie rozliczeń.

Rotacja środków organizacji zależy od wielkości zapasów każdego magazynu i od szybkości obrotu każdego elementu środków obrotowych. Dlatego konkretne zadania odnośnie przyspieszenia rotacji powinny dotrzeć do każdego określonego odcinka działalności organizacji budowlanej.

W moskiewskiej fabryce "Kalibr" ustalono specjalnym zarządzeniem , kto jest osobiście odpowiedzialny za wykorzystanie i rotację środków na tym czy innym odcinku. Ustalono również formy i terminy kontroli. Tak więc; oddział zaopatrzenia codziennie składa sprawozdanie z dostawy materiałów ; główny mechanik -- z rozchodowania zapasowych części do robót remontowych i.t.d. Analogicznie - organizacje budowlane powinny ustalić zadania planowe odnośnie wszystkich elementów środków obrotowych i osobistą odpowiedzialność za każdą pozycję. W ramach socjalistycznego współzawodnictwa różnych organizacji i ogniw należy ustalić obowiązujące wskaźniki rotacji środków na odpowiednich odcinkach budownictwa . Praktyczne zadania w zakresie przyspieszenia rotacji środków powinny być omawiane w czasie narad produkcyjnych .

W r.1950 rozwinęło się współzawodnictwo budowniczych o przedterminowe wykonanie rocznego planu i wszechstronne polepszenie wskaźników pracy . Ogólne zebranie budowniczych m.Moskwy ^{uchwaliło} ~~przejął~~ 22 sierpnia treść pisma do tow.Stalina, w którym zobowiązali się oni budować szybko, tanio i dobrze. "Zastosujemy - pisali budowniczowie - wszystkie środki ażeby

koszt budowy ulegał dalszej obniżce , ażeby każdy moskiewski budowniczy był aktywnym uczestnikiem ogólnonarodowego patriotycznego ruchu mającego na celu oszczędność i gospodarność."

Pomyślne wyniki walki o przyspieszenie rotacji środków są tym poważniejsze , im aktywniej uczestniczą w niej szerokie masy budowniczych, znajdując w coraz to nowe możliwości pełnego i ekonomicznego wykorzystania zasobów materiałowych . Rozpowszechnienie we wszystkich ogniwach organizacji budowlanych masowego ruchu nowatorów budownictwa i bojowników do socjalistycznej oszczędności , o ogólne obniżenie zużycia materiałów - przyspiesza proces rotacji środków.

Na budowie Izmałowskiego osiedla mieszkaniowego w Moskwie, którego podstawowe doświadczenia są opisane wyżej, walka o oszczędność materiałów rozpoczęła się od agitacji pogładowej bezpośrednio na placu budowy, gdzie plakaty i hasła wzywały do oszczędnego zużywania materiałów budowlanych i popularyzowały doświadczenia z pracy inicjatorów" osobistych kont oszczędności. "

Dążenie do przyspieszenia rotacji powinno mieć dokładną formę organizacyjną . W związku z tym wymagane jest, ażeby każde przedsiębiorstwo posiadało plan przyspieszenia rotacji, zatwierdzony narówni z planem wykonania programu budowlanego i kosztów własnych robót.

Wprowadzenie do planów organizacji budowlanych specjalnego , obowiązującego wskaźnika rotacji środków ma poważne znaczenie. Powinna być wprowadzona systematyczna kontrola wykonania tego wskaźnika, co przyczyni się do uaktywnienia walki o przyspieszenie rotacji środków. Wprowadzoną do sprawozdania rocznego za r. 1949 w przedsiębiorstwach przemysłowych obowiązującą sprawozdawczość² przyspieszenia³ rotacji środków obrotowych , należy wprowadzić i w organizacjach budowlanych.

Sumując wyniki wykonania zobowiązań socjalistycznych należy stwierdzić: na których odcinkach , z jakich źródeł i w jakich rozmiarach osiągnięto przyspieszenie rotacji.

Przyspieszenie to powinno być osiągnięte nie tylko w porównaniu z faktyczną rotacją w okresach poprzednich, ale i w porównaniu z planowymi normatywami.

Wskaźniki rotacji powinny być obliczane zarówno w stosunku do wszystkich środków obrotowych jak też odrębnie w stosunku do normowanych środków obrotowych.

Rotację normowanych środków porównywuje się z planową. Planowa wysokość wszystkich normowanych środków obrotowych, oprócz przyznanego danej organizacji normatywu własnych środków obrotowych / w rozdziale I grupy "B" / obejmuje również : umowną zaliczkę zleceńodawcy / po odjęciu zaliczki dla podwykonawców / i zadłużenie za opłacone konstrukcje i elementy / mniej zadłużenie podwykonawców za opłacone konstrukcje i elementy. Obejmuje ona rzeczywiste zadłużenie wobec banków za pożyczki udzielone na sezonowe zapasy materiałów i uwzględnione przez bank przy kredytowaniu, zadłużenia wobec dostawców.

Planowe normatywy środków obrotowych określone są zwykle w stosunku do rocznej wielkości robót. Dlatego przy miesięcznej albo kwartalnej analizie rotacji wskaźniki wielkości robót należy sprowadzić do zakresu rocznego. Tak więc, kwartalną wielkość robót budowlano-montażowych mnoży się przez 4 i z tym wynikiem / o ile nie przewyższa on programu rocznego / porównywa się wysokość środków obrotowych.

Wskaźniki rzeczywistej rotacji w porównaniu z odpowiednimi danymi dla tejże organizacji za okres poprzedni, wykazują, czy rozpatrywana organizacja osiągnęła pomyślne wyniki w zakresie przyspieszenia rotacji. Porównanie wskaźników rotacji w organizacjach budowlanych jednego typu pozwala na typowanie lepszych i gorszych organizacji.

Przeprowadźmy przykładowe obliczenie rotacji środków obrotowych trustu budowlanego, którego bilans był podany w rozdziale II.

1. Faktyczna rotacja normowanych środków obrotowych .

Wielkość oddanych i opłaconych robót ..... 36,6 mln.rub.

Średnie saldo normowanych środków obrotowych

/wynik w gr."B" aktywów bilansu/ .....12.24 " "

Z tego wyniku wyłączone są średnie salda:

Nadwyżka środków pieniężnych nad normatywami

/str.30 i 31 bilansu / ..... 0,04 " "

Zadłużenie wobec podwykonawców za wykonane

roboty /str.98 bilansu/ 0.42

Podwykonawcy za zaliczki, za opłacone konstrukcje

i elementy oraz specjalny rachunek zaliczek

/str.41,42,43 bilansu/ ..... 0.50 " "

Średnie saldo normowanych środków obrotowych 11,28 " "

Faktyczne trwanie obrotu normowanych środków obrotowych :

$$\frac{11,28 \times 360}{36,6} = 111 \text{ dni.}$$

2. Planowa rotacja środków obrotowych .

Normatyw własnych środków obrotowych ..... 6.10 mln.rub.

Suma zaliczki zleceńodawcy ..... 4.58 " "

To samo - po potrąceniu zaliczki dla podwyko-

nawców ..... 4.10 " "

Normatyw za opłacone konstrukcje i elementy..... 0.21 " "

Pożyczka bankowa na sezonowe zapasy ..... 1.91 " "

Razem 12.32 " "

Plan robót budowlano-montażowych wykonywanych własnymi siłami wynosi 36,0 mln.rub.

Planowa rotacja w dniach :

$$\frac{12,32 \times 360}{36,0} = 123 \text{ dni.}$$

Faktyczny okres trwania obrotu normowanych środków obrotowych jest wobec tego o 12 dni krótszy od planowego.

3. Rotacja wszystkich środków obrotowych .

Średnie salda środków w rozliczeniach /"grupa C" / po potrąceniu należności podwykonawców za przeterminowane rachunki i pożyczek banków specjalnych na indywidualne budownictwo mieszkaniowe wynoszą 2,24 mln.rub.

Środki włożone w kapitalny remont / różnica między
aktywami i pasywami grupy "D" / - 0,18 mln. rub.

Razem środków obrotowych :

$$11,28 + 2,24 + 0,18 = 13,70 \text{ млн.руб.}$$

Okres trwania obrotu wszystkich środków obrotowych wynosi:

$$\frac{13,70 \times 360}{36,6} = 135 \text{ dni.}$$

W ten sposób przy osiągniętym przyspieszeniu rotacji w stosunku do planu normowanych środków obrotowych, rotacja wszystkich środków obrotowych uległa opóźnieniu wskutek. znacznego wzrostu środków w rozliczeniach, a w szczególności - zadłużenia zleceńodawców.

Obok analizy wynikowych wskaźników rotacji środków przeprowadzane są badania, jak dalece odpowiadają normatywowo faktyczne salda środków w obrocie według poszczególnych pozycji, ponieważ te i inne wskaźniki są bardzo ważne i wzajemnie się uzupełniają. Systematyczna analiza stanu środków obrotowych i ich rotacji jest sprawą dużej wagi dla wszystkich organizacji budowlanych.

Przytoczymy sprawdzone na podstawie doświadczeń wzory okresowych wykazów o wynikach przyspieszenia rotacji środków i o stanie zapasów normowanych materiałów w organizacjach budowlanych.

dot. wyników rotacji środków obrotowych w I półroczu 1950 r.

Lp.	Elementy rozliczeń i wskaźniki rotacji.	Wg. planu 1950r.		Faktycznie w r. 1950.		Odechale- nia od planu.	
		I kw.	II kw.	I kw.	II kw.	I kw.	II kw.
1	1-a	2	3	4	5	6	7
1	Wielkość robót budowlanych	!	!	!	!	!	!
2	Ogółem środków w obrocie	!	!	!	!	!	!
	w tym normowanych	!	!	!	!	!	!
	z tego pokrywanych z własnych	!	!	!	!	!	!
3	Rotacja wszystkich środków w dniach	!	!	!	!	!	!
	w tym normowanych	!	!	!	!	!	!
4	Rotacja zapasów podstaw. w dniach	!	!	!	!	!	!
5	Zwolniono / zatrzymano / środków w obrot	!	!	!	!	!	!
	związku z przyspieszeniem / opóźnieniem / rotacji środków.						
	Wszystkich środków - w tym pokrywanych z własnych środków obrot						

W y k' a z   Nr. 2.

Stan normowanych środków obrotowych w zarządach budowlano-
montażowych trustu na datę 1-go każdego kwartału / w tys.rub./

[illegible]

W y k a z   Nr. 3.

zapasy normowanych materiałów ~~przebiegowych~~ podstawowych według rodzajów na datę 1-go każdego kwartału.

[illegible]

W walce o przyspieszenie rotacji duża rola przypada pracownikom finansowym i sprawozdawczym.

Przeprowadzona inspekcja szeregu organizacji budowlanych wykazała, że tworzenie ponadnormatywnych zapasów materiałowych występowało w szerszym zakresie tam, gdzie nie były ustalone limity zakupów i zapasów materiałów. Naodwrot, ściśła kontrola finansowa pomagała w sprawdzeniu zapasów materiałowych i obniżeniu ponadnormatywnych zapasów.

Jednym z warunków pomysłnej walki o przyspieszenie rotacji jest opanowanie wiedzy ekonomicznej przez pracowników inżynieryjno-technicznych i produkujących robotników w budownictwie. Towarzysz Stalin jeszcze w latach pierwszej

pięciolatki wskazywał: "... moglibyśmy dokonać jeszcze więcej gdybyśmy się postarali przez ten czas jak należy opanować produkcję, o jej technikę, jej finansowo-ekonomiczną stronę ." 4

Podstawą organizacji walki o przyspieszenie rotacji środków obrotowych jest ustalenie konkretnych planowych normatywów zróżnicowanych według każdego rodzaju i elementu środków obrotowych . Te zróżnicowane normatywy zapasów środków obrotowych i konkretne zadania w zakresie przyspieszenia rotacji powinny dotrzeć do wiadomości odpowiednich pododdziałów i do pracowników budownictwa , tak, aby ^{można było} zorganizować kontrolę przestrzegania ich.

Przyspieszenie rotacji środków w budownictwie w dużym stopniu zależy od pracy pokrewnych gałęzi przemysłu , a przede wszystkim - od przedsiębiorstw wytwarzających materiały budowlane i elementy . Uchwała rządu o obniżeniu kosztów w budownictwie średnio o 25% postawiła ważne zadania tym przedsiębiorstwom. Rozwój produkcji nowych wydajnych materiałów i wyrobów budowlanych /suchych tynków gipsowych i gipsowych detali, wyrobów azbestowo-cementowych i ceramicznych, betonu fabrycznego, cementów specjalnych i kolorowych, cegły pustakowej i licówki, betonowych i żelbetonowych detali i konstrukcji, rur ceramicznych i żelbetonowych i.t.p./ i podniesienie jakości materiałów budowlanych ^{zapewni} /~~zabezpieczy~~ dalszy wzrost ~~budowlanych~~ metod przemysłowych w budownictwie i zmniejszy zużycie materiałów.

Niektóre przodujące organizacje budowlane np. Krasnodarski trust "Głównopadnieftstroju" opracowują konkretne plany środków zmierzających do przyspieszenia rotacji środków obrotowych. W tych planach ustalone są dla każdego elementu środków obrotowych określone zadania, zmierzające do lepszego ich wykorzystania i wskazane są: środki zapewniające wykonanie tych zadań; osoby - odpowiedzialne za ich wykonanie i terminy realizacji tych zadań.

⁴ J. Stalin. Zagadnienia leninizmu, 1. wyd. rosyjskie str. 329.

Przykładowy wzór planu/ ~~środków~~ ^{przedsięwzięć} zmierzających do przyspieszenia rotacji wygląda następująco:

Elementy środków obrotowych odnośnie których planowane są środki.	Wynikowe zadanie planowane dla każdego elementu środków obrotowych.	przedmiot środków	Oдноśnie każdego środka.	
			Termin realizacji	Odpowiedzialność za realizację.
1	2	3	4	5

Opracowanie takiego planu i ustalenie systematycznej kontroli jego wykonania - oto realna droga do lepszego wykorzystania środków obrotowych.

W związku z walką o przyspieszenie rotacji środków organizacji budowlanej wzrastają zadania pracowników banków finansujących inwestycje , którzy powinni aktywnie pomagać przy odkrywaniu i mobilizacji rezerw przyspieszenia rotacji środków obrotowych, domagając się od swej klienteli opracowania i realizacji konkretnych planów ~~środków~~ organizacyjno-technicznych.

Rozwijający się w latach 1949 i 1950 masowy ruch zmierzający do lepszego wykorzystania środków obrotowych wykazał duże rezerwy dodatkowe w przedsiębiorstwach przemysłowych i organizacjach budowlanych. Wykonanie szerokiego zakresu ^{zarządzeń} ~~środków~~ organizacyjno-technicznych zmierzających do przyspieszenia rotacji środków w budownictwie zapewni nowe sukcesy w walce o budowę komunizmu.

W latach powojennej stalinowskiej pięciolatki przemysł budowlany rozwinął się znacznie, ~~zwiększył~~ i pomyślnie wypełniał nowe skomplikowane zadania.

"W związku z bardziej skomplikowanymi zadaniami kie-

-rownictwa gospodarką narodową - powiedział towarzysz Mołotow w swym referacie w 31-ą rocznicę Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej - wykonały się przed nami nowe zadania w dziedzinie planowania państwowego, organizacji zaopatrzenia materiałowego, wpojenia przodującej techniki we wszystkich gałęziach gospodarki. "

W celu rozstrzygnięcia ważnego narodowo-gospodarczego zadania , jakim jest przyspieszenie rotacji środków obrotowych w budownictwie - należy śmiało wprzęgać do pracy wszystkich odcinków i wszystkich ogniw organizacji budowlanych przodujące metody wykonawstwa robót i racjonalizatorskie normy wykorzystania materiałów.

Poznanie i wpojenie przodujących doświadczeń w zakresie przyspieszenia procesów produkcji budowlanej, w dziedzinie organizacji zaopatrzenia materiałowo-technicznego i ulepszenia sposobów rozliczeń - zapewni przyspieszenie rotacji środków obrotowych. Socjalistyczne współzawodnictwo budowlanych o lepsze wykorzystanie środków w obrocie jest poważnym czynnikiem dalszego postępu w pracy organizacji budowlanych i pomyślnego wykonania wspaniałych stalinowskich planów komunistycznego budownictwa w Z.S.R.R. -

*****